Št. 208 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v nedeljo 3. septembra 1922 Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVII

Izhaja, izvzemši ponedeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Ne zaukirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne „Edinost". Tisk tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mese: L 7.—, 3 mesece L 1[illegible] leta L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — [illegible] uredništva in uprave št. 11-5

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

NORICUM

Središče svetovne politike je bil v starem veku Rim. Rimska država je obsegala ob času svoje največje moči pod vlado cesarja Trajana (od l. 98—117 po Kr. r.) vse dežele, ki spadajo v takoimenovani sredozemski sistem. To se pravi: vse dežele, ki se nahajajo ob obalah Sredozemskega morja, torej današnjo Francijo z dobrim delom Anglije, Španijo, vso severnoafriško obalo, dalje v Aziji Palestino, Sirijo, Malo Azijo, Armenijo ter v jugovzhodni in srednji Evropi vse kraje, kjer se danes nahajajo Grška, Bolgarska, Jugoslavija, Romunska ter današnja Ogrska in Avstrija. To ogromno carstvo je bilo razdeljeno v pokrajine (provincije). Dežele, kjer se nahaja današnja Avstrija, so spadale večinoma k pokrajini, ki se je imenovala Norik (Noricum), a dežele, kjer je današnja Ogrska k pokrajini, ki se je imenovala Panonija (vsaj zapadni del Ogrske tostran Donave).

Danes, ko je avstrijsko vprašanje na dnevnem redu in ko se trdovratno govori o nekaki politično-carinsko-denarni zvezi med Avstrijo in Italijo, se nam nehote vzbuja spomin na to staro rimsko pokrajino. Tesna gospodarska in denarna zveza med sedanjim Norikom in sedanjo rimsko državo bi v taki ali taki obliki pripomogla rimskemu orlu, da razgrne svoja krila zopet do Donave, da se ugnezdi na istem mestu, kjer je pred 2000 leti stražil meje tedanjega mogočnega rimskega carstva. Vsekakor zelo zapeljiva ideja. In kdor je zasledoval te dni italijansko dnevno časopisje, je lahko videl, da je stopilo «Avstrijsko vprašanje» zanje skoraj popolnoma v ozadje in da je skoraj popolnoma prevladalo vprašanje nekdanjega Norika. Edini sloj, ki je prilil malo hladne vode v to od sentimentalnosti penečo se čašo opojnosti, so bili italijanski industrialci in drugi gospodarski krogi, kateri imajo tudi v Italiji navado računati s svinčnikom v roki. Seveda so se idealističnim nacionalistom kruto zamerili, toda ukljub vsemu se njihov glas ni mogel preslišati in danes se že zdi, da se je začelo italijansko javno mnenje prebujati iz teh omamnih sanj. «Vzpostavitev Norika» se ne smatra več za najboljšo rešitev avstrijskega vprašanja.

Po našem mnenju bi bila taka rešitev celo najslabša in najnepovoljnejša za vso Evropo in tudi Italijo samo. Ako promatramo avstrijsko vprašanje z vseh njegovih strani, moramo obvezno priti do tega zaključka. Avstrijsko vprašanje je namreč hkratu politične, narodne, gospodarske in socialne narave.

Vsaka rešitev, ki bi ne obsegala vseh štirih strani tega vprašanja, bi ne bila nikaka rešitev, temveč le poskus, ki bi bil izvor in začetek novih zapletljajev in novih nevarnosti. Vsaka tudi najmanjša država predstavlja sistem, ki ga ne more deti nobena politika na kose, ne da bi se pri tem razsula celokupna državna tvorba. Obenem pa ni nobena država samostojen sistem, ki bi bil odrezan od ostalega sveta, temveč je vedno del kakega večjega sistema. To velja predvsem glede gospodarske strani posameznih državnih sistemov, in sicer v tem večji meri, čim manjša in neznatnejša je prizadeta država.

Usoda povojne Avstrije je to dejstvo posebno jasno potrdila. Ozemlje današnje Avstrije spada v obdonavski gospodarski sistem. Njena sedanja nesreča je posledica dejstva, da je bilo to ozemlje po senžermenski mirovni pogodbi izločeno iz donavskega gospodarskega sistema. Že takrat je bila usoda nove državice zapečatena, tako da je ni mogla rešiti nikaka pomoč s strani velesil. (Francija, Anglija in Čehoslovaška so dale Avstriji pomoč že davno, samo Italija je čakala do sedaj.) In to je popolnoma naravno, kajti rešitev posameznih članov kakršnegakoli sistema je samo v sistemu samem. In s tem je tudi že rečeno, da je za Avstrijo edina trajna rešitev v tem, da se v gospodarskem oziru zopet priključi k tistemu sistemu, iz katerega jo je bila mirovna pogodba izključila, **k sistemu malega sporazuma.**

S tem nočemo nikakor reči, da bi bila Avstrija s svojim pristopom k malemu sporazumu že rečena. Pač pa je jasno, da bi se s tem korakom ustvarili tisti predpogoji, brez katerih bi bila vsaka rešilna akcija s strani velesil pravzaprav nemogoča. Še le tedaj bi se namreč začelo reševati avstrijsko vprašanje na pravi podlagi, t. j. **v donavskem gospodarskem sistemu.** In samo na tej podlagi je mogoča s pomočjo velesil vsestranska rešitev tega perečega vprašanja s političnega, narodnega, gospodarskega in socialnega vidika. S političnega, ker bi se samo na ta način ohranila nedotaknjena ne samo besedilo, temveč tudi duh senžermenske mirovne pogodbe; z narodnega, ker bi ostala Avstrija itak neodvisna država, z gospodarskega, ker se z drugimi državami malega sporazuma v gospodarskem oziru dopolnjuje, in slednjič s socialnega vidika, ker bi se avstrijska industrija mogla uspešno razviti le v naslombi na mali sporazum, (ki je posebno v svojem jugovzhodnem in jugozapadnem delu izvrstno odjemališče za avstrijske izdelke), tako da bi taka rešitev imela blagodejne posledice za vse sloje avstrijskega prebivalstva. Končno bi imela taka rešitev velik pomen za splošno pomirjenje Srednje Evrope, ki je tudi eden izmed neobhodnih predpogojev za gospodarsko rešitev in obnovitev ne samo Avstrije, temveč tudi vseh nasledstvenih držav in gotovo tudi vse Evrope sploh.

Na nobeni drugi podlagi bi se ne mogla doseči vsestranska rešitev. Kar se tiče predvsem priključitve k Nemčiji, je treba naglasiti, da je v političnem oziru nemogoča, ker bi bila v nasprotju z versaillesko mirovno pogodbo. Na drugi strani pa bi odgovarjala taka rešitev samo narodni strani avstrijskega vprašanja, medtem ko bi bila v gospodarskem in socialnem oziru širokim slojem avstrijskega prebivalstva radi konkurence nemške industrije na veliko kvar. In to je povsem razumljivo, ako pomislimo, da bi se Avstrija s priključitvijo k Nemčiji še bolj izločila iz donavskega gospodarskega sistema, kot je to bilo do sedaj.

Isto velja v še večji in popolnejši meri o «rešitvi» potom denarne in carinske zveze z Italijo, ki bi izpremenila Avstrijo v nekak italijanski protektorat. Že zgoraj smo omenili, da so italijanski industrialci odločni nasprotniki take zveze, ker se bojijo konkurence avstrijske industrije. Toda tudi v finančnem pogledu bi bila taka rešitev težko izvedljiva; strokovnjaki cenijo, da bi morala Italija žrtvovati za Avstrijo dve milijardi lir, ako bi hotela njene finance zopet vzpostaviti. Take žrtve Italija ni v stanu doprinesti in bi se ji tudi nikdar ne izplačala. V političnem oziru bi bila taka rešitev navidezno precejšen uspeh, toda ne bi mogel imeti trajne veljave. Ako bi se Italija utrdila ob Donavi, bi se njen upliv v Srednji Evropi znatno povečal, ker bi bila s tem ustvarjena trdna pregraja med severnimi in južnimi državami malega sporazuma, ki bi šla od švicarske meje do Romunske in bi segala do Črnega morja. To bi bila vsekakor velika pridobitev, toda njena posledica bi bila trajna politična napetost v Srednji Evropi, katera bi rodila razmere, v katerih bi ne bilo mogoče misliti na nikako obnovitev ne Avstrije ne drugih obdonavskih krajev. Od takih razmer bi seveda ne mogla niti Italija imeti nobenega pravega dobička, temveč le ogromno škodo v gospodarskem in finančnem oziru. Poleg tega moramo podčrtati, da bi bila «italijanska» rešitev tega vprašanja med vsemi v najbolj kričečem nasprotju z donavskim gospodarskim sistemom ter bi ne pomenila nikake prave rešitve ne v političnem ne narodnem in še manj v gospodarskem in socialnem oziru.

Iz vseh teh razlogov se bo moral vsak razsodni človek strinjati s treznimi italijanskimi industrialci in se pridružiti njihovemu svarilu na naslov sentimentalnega imperializma, ki sanja o vzpostavi starorimskega Norika. Ako velesile res hočejo rešiti nesrečno Avstrijo, se morajo postaviti na podlago donavskega gospodarskega sistema. Le na tej podlagi je mogoča taka obnovitev Avstrije in z njo vse srednje Evrope, od katere bi imela vsa Evropa in predvsem Italija trajno korist. In končno bi imel tudi naš Trst pri smotreni zunanji politiki vlade večjo korist od take rešitve, ki bi pripomogla do trajnega pomirjenja v Srednji Evropi nego od «rešitve», (naj bi bila tudi italijanska), ki bi povzročala večno vznemirjenje in stalne zapletljaje na ozemlju njegovega bližnjega in daljnega zaledja.

Italija

Tudi republikanci izstopili iz Delovne zveze

RIM, 2. Primeru železničarjev, ki so bili prvi poborniki Delovne zveze a so kljub temu prvi izstopili iz nje po zadnji neuspešni splošni stavki, je sledila tudi republikanska delovna zveza. «La Voce Repubblicana», glavno glasilo italijanske republikanske stranke, je naznanilo včeraj ta korak z objavo sledečega poročila: «Izvršilni odbor republikanske stranke je vzel na znanje sklep Italijanske delovne zveze, v kateri se nahajajo večinoma republikanski delavci, o njenem izstopu iz Delovne zveze ter izjavlja, da odpada tudi moralni pristanek, ki ga je dala svoj čas Delovni zvezi republikanska stranka.»

Vodilni krogi Italijanske delovne zveze izjavljajo, da je Delovna zveza izgubila po izstopu železničarjev vsak smisel in da bo mogla v bodočnosti le žalostno životariti. Vsled tega je sklenil osrednji odbor Italijanske delovne zveze, da se oprosti vseh obvez, da bo imela pri svojem delovanju na sindikalističnem polju proste roke. Osrednji odbor je izdal poseben proglas, v katerem so obrazloženi vsi tozadevni razlogi in v katerem je rečeno med drugim:

«Boljševizem in fašizem preostanki vojne, katera bi bila imela biti revolucionarna, ako bi ne bila izdala ciljev, za katere je padel Filip Corridoni, na eni strani meščanstvo, katero je s krivimi pridigami zapeljalo priprosti proletariat, na drugi strani pa vsa stara Italija, ki je nesposobna za vsako obnovitev. Mi smo pripravljeni in odločeni premagati oba ta preostanka, ki ju je treba pognati v nič. Naš namen je vzbuditi novo Italijo, zmagoslavno Italijo, Italijo dela in ji pripraviti novo zgodovinsko dobo, ki bo višja in dostojnejša, nego sta obe nesposobnosti, ki se sedaj medsebojno pobijata. Sindikalizem mora nadvladati utopistični komunizem in meščansko državo, ki predstavljata oba zastarelo duševnost in nauke, ki jih je zgodovina že obsodila. Iluzija mogočega sporazuma nas je za hip obdržala, toda z bridkostjo v srcu moramo ugotoviti slepoto dogmatikov in nepoboljšljivo nečimernost politikantov. Proti obojnim, proti vsem tistim, ki so navidezno nasprotniki, a so v resnici združeni v eni in isti zaslepljenosti, bomo nadaljevali z neizpremenjeno vero našo pot. Proletariat ve, da se mi ne izpreminjamo, da se ne izneverjamo svojim načelom, da znamo preliti kri in dati življenje za sveto in veličastno idejo, ki nas vodi. Živela Italija delavcev, Živela republika sindikatov.»

Na razvalinah socialistične stranke Poslanec Modigliani prorokuje delavsko stranko, sestavljeno iz vseh sindikatov

RIM, 2. Socialistični poslanec Modigliani (desničar) je imel z nekim urednikom rimskega lista «Mondo» pogovor o sindikalističnem gibanju in o razmerah v socialistični stranki. Poslanec Modigliani je omenil najprej znani proglas desnega krila soc. stranke za strnitev socialističnih vrst, ki je bil objavljen v listu «Giustizia». Rekel je, da bo povzročil ta proglas brezkončne polemike in da je to bil najbrže tudi namen tistih, ki so ga sestavili. Hoteli so naglasiti, da se je treba enkrat odločiti ali za boljševizem ali za socializem. Modigliani je naglasil, da so imeli vsi italijanski socialisti večje ali manjše simpatije za sovjetizem, ker predstavlja resen poskus, da se pritegnejo k sodelovanju pri upravi dežele tudi delovni sloji. Kar pa se tiče boljševizma, je rekel Modigliani, da je to poskus nasilne izpremembe sedanjega družabnega reda potom diktature. Dostavil je, da zaslužijo pisci onega proglasa pohvalo, ker so nastopili proti takemu protidemokratičnemu pojmovanju. Glede socialistične stranke je rekel, da je po njegovem mnenju že dosegla svoj namen, ker je vzbudila v delavstvu razredni čut. Isti čut se je utrdil tudi pri drugih slojih in vsled tega ne morejo delavske množice ostati v ozkem okviru politične stranke, temveč da se mora vreči na široko polje delavskih sindikatov, ki so tudi že prežeti z razrednim čustvom. Na tem stališču bo stala Splošna delavska zveza in on misli da se večina popolnoma strinja z njim. Tako bo nastala v Italiji, kakor se je zgodilo na Angleškem, delavska stranka, t. j. skup vseh delavskih sindikatov.

Italijansko - švicarski trgovinski dogovor

BERN, 2. Glede odpovedi trgovinskega dogovora se je izvedelo iz verodostojnega vira, da je bila pri pogajanjih za provizorično pogodbo v juniju 1922 predvidena skorajšnja obnovitev pogajanj z namenom, da se pride do končnega dogovora. Upa se, da bo tekom tega meseca mogoče izmenjati medsebojne vidike, tako da bo v najkrajšem času konec tega provizoričnega stanja.

Fašisti zasedli mesto Terni — Več delavskih domov opustošenih — En fašist mrtev

PERUGIA, 2. Iz Mesta Terni prihajajo vznemirljive vesti. Kljub varnostnim ukrepom s strani oblastva, ki je dalo zastražiti vse dohode, je bilo včeraj zbranih v mestu že nad 2000 fašistovskih četnikov. Sedanje gibanje je v zvezi z zapretjem tamkajšnje jeklarne, ki je zaprta že nad dva meseca, tako da je okoli 3000 delavcev brez dela. Fašisti so sklenili, da vzamejo v svoje roke vse gibanje in v ta namen so izvršili koncentracijo svojih čet iz raznih krajev Umbrije.

Včeraj so priredili obhod po mestu ter so izdali proglas, v katerem pozivajo vse meščane, v prvi vrsti pa delavce na shod. Pri obhodu po mestu se je neki četnik smrtno ponesrečil. Ko je hotel pobrati cigareto, ki mu je bila padla ,mu je padel tudi revolver, ki se mu je pri padcu sprožil in ga zadel v čelo. Nekater čete so se podale po obhodu v okolico mesta na razne kazenske pohode. Tako so vdrli v vas Papigno in opustšili tamkajšnje socialistične krožke. Dalje so poslali v občinski urad odposlanstvo, ki je zahtevalo, da mora občinski zastop odstopiti. Neka druga četa je vdrla v vas Collescipoli, kjer so tudi pozvali občinski zastop, naj odstopi. Razdejali so socialistični krožek in opustošili nekemu starešincu polje.

Te operacije vodi faišstovski poslanec Pighetti. Pod njegovim vodstvom je šlo fašistovsko odposlanstvo k ravnateljstvu jeklarnice, kateremu so izročili svoje predloge za rešitev spora. Ravnateljstvo je izjavilo, da bo te predloge takoj sporočilo osrednjemu ravnateljstvu v Rimu. Fašisti so vzeli to izjavo na znanje. Agitacija se nadaljuje.

Nova zrakoplovska nesreča v Pizi

PIZA, 7. Na letališču S. Giusto se je zopet zgodila nesreča. Ko je davi aeroplan Saml poletel z letovišča in se dvignil kakih 60 metrov visoko, se je nenadoma motor pokvaril in aeroplan je padel na tla. Pilot poročnik Gentile je ostal na mestu mrtev, poročnik Cali pa je bil smrtno ranjen. Oba poročnika spadata v bolonjski avijatski zbor in sta bila prišla v Pizo, da se udeležita vaj za predstoječe tekme v Loretu.

Jugoslavija

Podpis češko - jugoslovenskega dogovora

MARIJANSKE LAZNE, 2. Beneš in Pašić sta podpisala včeraj dogovor o češko - jugoslovenski zvezi. Beneš bo danes odpotoval v Ženevo, da se udeleži dela Društva narodov.

Vesti o vojaških ukrepih neresnične

BELGRAD, 2. Dopisni urad javlja: Pooblaščeni smo, da odločno zanikamo vse vesti, ki so jih prinesli inozemski listi, o vojaških pripravah, ki naj bi bile v zvezi z avstrijsko krizo. Ker so vse prizadete države odločno za to, da se varujejo meje, ki jih je določila senžermenska pogodba, ni nikakega povoda za ukrepe, o katerih se govori.

Jugoslovensko - poljska pogajanja

BELGRAD, 2. Listi javljajo iz Marijanskih Lazni: Po končanih praških konferencah nadaljujejo državniki Male entente pogajanja za razširjenje in okrepitev državnega sistema Male entente. Te konference se vodijo na eni strani med Čehoslovaško in Jugoslavijo. Vprašanje pogodbnega roka glede vojaške konvencije še ni bilo ugotovljeno in je ostalo še vedno odprto z ozirom na Poljsko. Splošno naglašajo, da bodi rok kratkotrajen. Na drugi strani pa vodi Jugoslavija iskrena pogajanja s Poljsko glede njenega vstopa v Malo entento. Vstop Poljske v Malo entento je skoroda zasiguran. Tekom včerajšnjega dneva je bila tudi podpisana vojaška in politična konvencija med obema državama.

Eksportno - trgovinska pogodba med Čehoslovaško in Jugoslavijo

BELGRAD, 2. Na včerajšnji ministrski konferenci je bilo glede zaključka posebne eksportno - trgovinske pogodbe s Čehoslovaško odrejeno, da to pogodbo zaključi s Čehoslovaško posebna delegacija. V to delegacijo sta odposlana en zastopnik ministrstva financ in en zastopnik ministrstva trgovine. Kot strokovnjaka sta bila v to delegacijo imenovana iz poljedelskega ministrstva dr. Miloš Sigorović, načelnik v ministrstvu poljedelstva in Bohuslav Skalicky, višji vinarski nadzornik v Novem mestu.

Skupni sestanek čehoslovaške in jugoslovenske delegacije dogovorno med obema vladama je baje določen za 11. t. m. Delegaciji se sestaneta v Belgradu.

Jugoslovenski novinarji na velesejmu v Varšavi

BELGRAD, 2. Poljska vlada je zunanjemu ministrstvu izrazila željo, da bi določeno število jugoslovanskih novinarjev na stroške poljske vlade obiskalo Varšavo in sedaj prihodnje dni otvorjeni varšavski velesejem. Novinarji odpotujejo danes ali jutri v Varšavo. V delegaciji novinarjev se nahajajo: šef Pressbiroja dr. Miloš Ivković, Stanislav Krakov, urednik belgrajskega «Vremena», M. Miličević, urednik «Politike», Dušan Popović, urednik «Trgovskega Glasnika», Armin Parmačević, urednik «Riječi», Mosković, urednik zagrebških «Novosti» in Anton Zobec, urednik Tiskovnega oddelka pri pokrajinski upravi za Slovenijo.

Vprašanje kraljeviča Gjorgja — Netočne vesti listov

LJUBLJANA, 2. «Slov. Narod» javlja iz Belgrada: Včerajšnja «Politika» je opoldne razširila vest, da je bil disciplinira kraljevič Gjorgje in da bo konfiniran. Kot mesto konfinacije je bilo baje določeno mesto Niš. Namestnik ministrskega predsednika notranji minister Kosta Timotijević, ki vodi v Pašićevem imenu vsa pogajanja s kraljevičem Gjorgjem, je podal nekemu novinarju točna pojasnila o tej vesti. Včeraj je imel minister Timotijević dva sestanka s kraljevičem. Čeprav je bil doslej minister v tem delikatnem vprašanju zelo reserviran, je včeraj novinarju pojasnil vso stvar. Po ministrovi izjavi je kraljevič pripravljen sprejeti vsako kraljevo odredbo, ker se dobro zaveda in ker priznava, da ima kralj kot hišni glavar po dvorskem štatutu do tega pravico. Kraljevič tudi dobro ve, da na ta način pride do svojih pravic in doseže uspehe. Minister Timotijević je dalje izjavil, da je kraljevič Gjorgje zaprosil za kako večjo ekonomijo, kjer bi se posvetil poljedelstvu. Minister je dalje odločno demantiral vest «Politike» in obžaloval, da vodilni belgrajski listi tako brez kritike priobčujejo vsako vest. Vlada sama za sedaj ni izročila kraljeviču nobenega sličnega sklepa. To je izključna hišna pravica kraljeva. Vlada je pozvana na intervencijo le v slučaju, če to kralj želi in zahteva. Do danes pa do tega še ni prišlo.

Herman Wendel v Jugoslaviji

LJUBLJANA, 2. Znani nemški prijatelj Slovanov publicist Herman Wendel biva že delj časa v Ljubljani in ima namen v študijske svrhe prepotovati vso Jugoslavijo. Zveza industrialcev mu je dala na razpolago avtomobil, s katerim bo prepotoval vso Slovenijo.

Čehoslovaška

Jugoslavija razsodnica med Čehoslovaško in Jugoslavijo

MARIJANSKE LAZNI, 2. Kakor znano, vlada med Čehoslovaško in Poljsko spor radi Javorina ob čehoslovaško - poljski meji. Spora doslej ni bilo mogoče poravnati. V diplomatičnih krogih naglašajo, da prevzame Jugoslavija arbitražo in da se obe prizadeti državi uklonite njeni sodbi.

Italijanski poslanik Manzoni v Marijanskih Laznih

MARIJANSKE LAZNI, 2. Bivši italijanski poslanik v Belgradu Manzoni je prispel v Marijanske Lazni. Njegova misija še ni znana.

Francija

Angleško - francoska pogajanja glede vzhodnega vprašanja

PARIZ, 2. Kakor javlja iz Londona «Petit Parisien», je predsnočnjim izročil lord Harding angleški odgovor na zadnjo francosko noto glede vzhodnega vprašanja. «Petit Parisien» pravi, da angleška vlada ne vztraja več pri zahtevi po takojšnji sklenitvi premirja med Grki in Turki, ki bi bil neobhodno potreben pogoj za sklicanje konference. Na drugi strani pa angleška vlada vztraja na svojem stališču glede izpraznitve Anatolije s strani Grkov. Lord Curzon izjavlja, da bi bil pripravljen razpravljati o vprašanju izpraznitve na konferenci v Benetkah, če bo splošni tedanji položaj upravičeval to izpraznitev.

«Petit Parisien» trdi, da se Francija strinja popolnoma z Anglijo v tem, da je treba spričo poostritve grško - turškega spora začeti z delovanjem čim prej in da se sklicanje konference v Benetkah vsled tega ne bo zategnilo. List pravi, da se že sedaj predvideva, da bodo po razmeroma kratkih posvetovanjih angleški, italijanski in francoski minister vnanjih stvari pogajali direktno.

Poincarejev odgovor na Balfourjevo noto

PARIZ, 2. Na znano Balfourjevo noto z dne 10. avgusta o medzavezniških dolgovih odgovarja Poincaré, da se strinja z angleškim mnenjem, da je končno rešenje vprašanja reparacij v tesni zvezi z vprašanjem medzavezniškega dolga. To zadnje vprašanje zahteva, da se ga razbistri na posebni konferenci; to se je moglo zgoditi na zadnji londonski konferenci, če ne bi bila prej Balfourjeva nota fiksirala angleško stališče. Poincaré opozarja, da ni mogoče asimilirati medzavezniških dolgov in dolgov za reparacije, ker prvi so bil napravljeni vsi v korist skupne stvari. Tako bi posebni značaj medzavezniških dolgov opravičil njihov izbris med tem ko se dolgovi za reparacije nanašajo na samovoljna pustošenja, ki večinoma niso bila potrebna, in Francija je mnenja, da je poprava teh pustošenj potrebna in da mora imeti prednost pred vsako drugo ureditvijo. Predujmi, ki jih je morala plačati Francija radi izostalih plačil s strani Nemčije za obnovitvena dela, so povzročila primanjkljaj v novi bilanci. Dokler Nemčija ne bo plačala direktno ali pa potom kake kombinacije te stroške, ni mogoče govoriti o ureditvi vojnih dolgov.

Poincaré nato kaže na razloček med angleško in amerikansko terjatvijo. En del dolga napram Zedinjenim državam izhaja iz nakupa blaga, ki je bilo nato prodano na korist francoskega zaklada; z druge strani Francija ne pozablja, da so Zedinjene države vstopile v vojno, ne da bi bile ogrožene v svojem obstoju, ampak samo v obrambo idealov, ki so podlaga civilizacije, med tem ko sta se bojevali Francija in Anglija za svojo neodvisnost, za premoženje in življenje svojih državljanov. Treba bi bilo podvreči angleško terjatev reviziji. Posebno kar se tiče živil in materiala so angleške intendance zaračunale mnogo večje zneske, ker so upoštevale splošne stroške ter pristojbine za izvoz, med tem ko je francoska intendanca računala dajatve za angleško vojsko po istih cenah kakor za francosko brez vsakih posebnih stroškov in davkov.

Pri ureditvi, ki mora biti splošna, zahteva Francija, da se ž njo postopa tako, kakor je ona postopala s skupnimi zavezniki. Poincaré končuje, da bi bila splošna ureditev vojnih dolgov koristna za človeštvo.

Avstrija

Seipelova posvetovanja s tujimi poslaniki in z zastopniki domačih ustanov

DUNAJ, 2. Kancler dr. Seipel je sprejel včeraj švedskega in italijanskega poslanika, danes pa francoskega poslanika. Kancler je imel tudi pogovor z zastopniki vseh trgovskih in industrijskih zbornic. Zastopniki delavskih zbornic so pozvani za jutri.

Poročilo kanclerja Seipela o pogajanjih v Pragi, Berlinu in Veroni

DUNAJ, 2. Zvezni kancler je podal komisiji za vnanje zadeve obširno poročilo o svojih pogajanjih z zastopniki inozemskih držav. Kancler Seipel je predvsem izjavil, da je sklep londonske konference z dne 15. avgusta, s katerim se avstrijsko vprašanje izroča Društvu narodov spravil avstrijsko vlado v resno skrb. Avstrijska vlada ni sicer dvomila o naklonjenosti držav, zastopanih v Društvu narodov, ve pa, da Društvo narodov ne razpolaga z izvršilnim organom in tudi ne s finančnimi sredstvi, izkušnja pa jo je naučila, da se pogajanja potom Društva narodov po navadi zelo zavlačujejo. Med avstrijskim ljudstvom se je stopnjevalo razburjenje vsled rastoče draginje in vsled širjenja vznemirljivih vesti s strani sosedov. Na zapadu se je promatralo naše vprašanje ne kot gospodarsko, temveč kot politično,

Spričo takega položaja se je odločil, da je boljše ne čakati odločitve s strani Društva narodov, temveč stopiti v direkten stik s predsavniki sosednih držav, da se vidi, kakšno stališče bi te zavzele nasproti avstrijskemu položaju.

Glede pogajanj v Pragi lahko povem samo — je izjavil Seipel, da se tam gleda zelo optimistično na akcijo Društva narodov. G. Beneš je izjavil, da bo naše delovanje v Ženevi izdatno podpiral in zastavil res svoj vpliv nam v prid. On ni pri tem mislil samo na politično garancijo, to je na svečano izjavo naših sosednih in drugih držav, da se ne bo dotaknila avstrijska neodvisnost, temveč tudi na sodelovanje pri kaki finančni garanciji. Po njegovem mnenju se bo prišlo potom društva narodov prej do cilja, nego mi mislimo. Medtem bi mi morali skrbeti, da vztrajamo s že dovoljenimi posojili.

V Pragi so si na jasnem, da Avstrija ne more vstopiti v Malo entento, katera pa s svoje strani nikakor ne misli na kako posredovalno politiko. Gospodarski oslon na Čehoslovaško bi se dal udejstviti samo potom počasnega organskega razvoja. V svrho tozadevvnih pogajanj so odpotovali predvčerajšnjim v Prago vodilni možje iz bankirskih, industrialskih in trgovskih krogov. Pogajali se bodo tam z enakimi čehoslovaškimi možmi.

V Berlinu smo po iskrenih izmenjavah misli prišli do sklepa, da se sedaj ne more nič izpremeniti na stanju, ustvarjenem po mirovnih pogodbah in da si mora Avstrija pomagati z gospodarskimi ukrepi, pri katerih se mora, seveda, naslanjati na svoje sosede.

Tudi Italija polaga veliko važnost na akcijo Društva narodov. Gospod Schanzer je izjavil, da so velevlasti vezane na sklepe londonske konference in pričakovane sklepe Društva narodov. On je prepričan, da se bodo po tozadevni razpravi v Društvu narodov vse države prepričale o potrebi, da se dajo Avstriji krediti. V ta namen bo tudi on zastavil svoj vpliv. Italija je tudi pripravljena sodelovati pri finančni akciji nam v prid, če store to tudi druge države. Sicer pa je Schanzer ponovno poudaril, da stoji Italija na stališču, da se mora ohraniti sedanje stanje; iz česar je razvidno njeno stališče nasproti eventuelnim poznejšim razvojem stvari. Italija želi, da naj Avstrija še nadalje živi kot samostojna država.

Iznesel sem nato vprašanje carinske in denarne zveze. Italija jemlje proučevanje tega vprašanja zelo resno. Seveda si je kakor mi, tudi g. Schanzer pridržal končnoveljavni sklep o tem vprašanju.

V splošnem je Seipel poudarjal, da je s svojim političnim potovanjem dosegel dva uspeha: avstrijsko vprašanje bo prišlo, tudi vsled posredovanja angleške vlade, takoj na dnevni red pred Društvom narodov; avstrijskemu vprašanju se bo odslej pripisovala važnost, ki mu gre. Če bi se pri Društvu narodov ne dosegla nikaka rešitev, ne bo Avstrija ostala brez možnosti kake rešitve. Vlasti vedo — je zaključil Seipel, da mi v mejah možnosti možnosti oprezno toda odločno iščemo pot, ki bi jo morali tedaj ubrati.

Po tem govoru se je vnela živahna razprava. Resolucija dr. Bauerja, da naj se ohrani neodvisnost republike, dokler bo mogel narod sam odločati o svoji usodi, je bila odklonjena. Sprejeta je bila Miklaseva resolucija, s katero se jemljejo kancelerjeve izjave na znanje in se poudarja, da mora biti glavna naloga vnanje politike ohranitev samostojne avstrijske republike, tem bolj ker je avstrijski narod sedaj dejansko oviran v izvrševanju svoje pravice do samoodločbe.

Ogrska

Madžarska pribežališče nemških nezadovoljnežev

BERLIN, 2. Madžarska je, kakor znano, pribežališče nezadovoljnežev iz vseh držav. Vsi tisti, ki se ne morejo sprijazniti z novim položajem, najdejo pri madžarskih grčih obilo prijateljskega sočustvovanja. Našli so ga tudi nemški monarhisti. Kakor javlja «Dena», je izročil nemški odpravnik poslov madžarski vladi noto, v kateri se nemška vlada pritožuje, da vzdržujejo gotovi protirepublikanski in protidržavni elementi stike z reakcionarnimi krogi na Madžarskem in da jih madžarska vlada podpira. Madžarska vlada se nadalje opozarja, da so Erzbergerjevi morilci našli na Madžarskem zatočišče in da se dosedanje izjave madžarske vlade v tem oziru smatrajo s strani nemške vlade za nezadostne. Nemška vlada pričakuje torej zadovoljivo izjavo, da madžarska vlada ne bo trpela, da se na Madžarskem podpirajo protirepublikanski krogi. Nemška vlada si je na jasnem v tem, da madžarska vlada sama nima namena podpirati te elemente, toda že dejstvo, da trpi njihovo prisotnost na madžarskem ozemlju, bi se lahko napačno tolmačilo.

Amerika

Harding proti neodvisnosti Filipinov

LONDON, 1. «Times» poročajo iz Manile, da je predsednik Harding končno odgovoril na noto, v kateri so zahtevali zastopniki Filipinov popolno neodvisnost. Harding izjavlja, da še ni prišel trenotek za neodvisnost Filipinov, katerih prebivalstvo je do sedaj še ni pritožilo nad ameriško upravo. Ameriška tržišča so filipinskim proizvodom zelo naklonjena. Ameriška vlada pa ne zahteva od otokov nobenih izdatkov za narodno obrambo. Ker so Filipini del Zedinjenih držav, jim tudi ni treba plačevati stroškov za diplomatično zastopstvo v inozemstvu.

Društvo narodov za mednarodno pomoč pri velikih nesrečah

ŽENEVA, 2. Na včerajšnji seji sveta Društva narodov se je razpravljalo o načrtu, ki ga je predložil sen. Ciraolo genovski konferenci in ki je bil odstopljen Društvu narodov. Načrt ima namen ustanoviti mednarodno pomoč v primerih velikih katastrof. Ustanova bi bila pod vodstvom švicarskega rdečega križa in bi predstavljala nekako mednarodno vojsko za pomoč. Države bi prispevale k stroškom sorazmerno s svojo površino, številom prebivalstva in važnostjo bilance. Vsi govorniki so načrt pozdravili z veseljem. Lord Balfour je le omenil, da bo treba glede stroškov za ustanovo natančnejšega študija.

Grško - turška vojna

LONDON, 2. Iz Angore je prišla vest, da turške čete napredujejo v vseh področjih. Grki se umikajo z občutnimi zgubami. Napredovanje Turkov proti Brusi se nadaljuje. Grki obupujejo nad rešitvijo mesta.

Grško uradno poročilo zanika vse te vesti in priznava le umik pri Afion Karahissar.

Palestina ima svojo ustavo

LONDON, 2. Nova ustava za Palestino je bila razglašena.

Po izgubljeni bitki

Zadnja splošna stavka napovedana po proletarskih rdečih organizacijah se je končala z odločnim porazom za socialistično stranko. To je bil Kobarid socialistov, kakor trdi vse meščansko časopisje, in Serrati je socialistični Cadorna. Sicer pa priznavajo tudi vodje rdečih strank ta poraz, dasi mu odrekajo tisto važnost, ki mu jo pripisujejo meščanske stranke. Žalostno za socialistično stranko ni toliko zadnja izgubljena bitka, kakor pa njene pogubonosne posledice.

Zveza strokovnih organizacij (Confed. generale del Lavoro) napoveduje v najbližji bodočnosti ločitev od politične stranke, sindikat železničarjev je odposlalD'Annunziu nekakšno udanostno izjavo, kolaboracionisti so dejansko že izvršili razkol stranke, delavstvo zapušča v množicah rdeče sindikate ter pristopa k fašistovskim ali popolarskim organizacijam. Tako se vrši razpad socialistične stranke, ki je prišla ob ves ugled in vso moč. «Avantijevo» pogorišče je sicer deloma že vzpostavljeno, Serrati pošilja v svet še vedno upapolne spomenice, razglase i. t. d., toda bolezen stranke gre dalje. Ločitev med maksimalisti in nekdaj dozdevnimi reformisti je že izvršena, zakaj vsaka struja ima svoje posebno glasilo. In danes se oglašajo v Serratijevem «Avantiju» različni predstavniki stranke, ki so ostali vsaj v obliki zvesti sklepom zadnjega socialističnega kongresa v Milanu, proti Turatiju in njegovim pristašem, ki da so se pokazali pravi reformisti. Pred dvema letoma je bila ta beseda prava psovka v ustih vseh rdečih proletarcev. To je bila najhujša žalitev za vsakega kričavega proletarskega demagoga in tudi večina današnjih Turatijevih pristašev je tedaj odklanjala z ogorčenjem ta pridevek. Kako so se časi izpremenili in tako hitro! Pod fašistovsko bikovko se je izpremenilo prepričanje najbolj rdečih demagogov v ponižni, skromni in skrajno miroljubni reformizem.

Sicer pa bi bili krivični, če bi trdili, da ni častnih izjem. Še je mnogo takih, ki so ostali zvesti stranki in verujejo v strankin program. Pa tudi med temi je več takih, ki se v novih razmerah ne spoznajo več, so zmedeni in si žele iz dvoumne nejasnosti, ki vlada v stranki ves čas, odkar si je nadel Serrati kot glavno svojo nalogo ohraniti enotnost stranke, dasi so ostali v njej možje diametralnih političnih načel. Razvoj dogodkov je pokazal, da je ubral Serrati napačno pot. Zakaj reformisti v stranki so šli preko vsega, prekršili so neštetokrat strankino disciplino, se izneverili odločbam zadnjega kongresa in potegnili za seboj velik del Serratijevih pristašev. Komunisti morejo danes z zadoščenjem pribiti svoje nekdanje trditve in obdolžitve glede reformistične struje. Sedaj so tu dokazi, ki jih ni mogoče utajiti. Umevno je, da skušajo komunisti izrabiti sedanji obupni položaj socialistične stranke, da bi pomnožili svoje zelo zelo redke vrste. Vendar pa je težko verjetno, da bodo bogve kaj pridobili na razvalinah socialistične stranke. Vkljub vsemu kričanju, grožnjam in koketiranju z revolucijo se je komunistična stranka od početka sem izčrpavala v teoriziranju ter smešenju socialistov. Ostala je stranka besed ne pa dejanj.

Delavske množice so bridko razočarane po neprestanih neuspehih in iščeja na svojo roko izhoda iz neugodnega položaja, kamor jih je pahnila nesposobnost voditeljev. Stare fraze o revoluciji, o boljševizmu ne drže več. Beseda sovjet je romala v staro pozabljeno šaro danes, ko se gre za življenski obstoj. Delavstvo zahteva samo dela in zaslužka, vse drugo je stopilo v ozadje. Zgolj materialistična vzgoja množic se maščuje sedaj nad voditelji. Zato zapuščajo socialistične množice tako lahkega srca svojo rdečo zastavo ter hite pod trikoloro, kjer se jim obeta življenska varnost in kruh. Sicer pa so tudi razmere take, da je boj težak. Oborožene reakcionarne stranke imajo v brezposelnosti najboljšega zaveznika. Splošna svetovna gospodarska kriza je resnično najnevarnejša sovražnica proletarskega gibanja in napredka. V takšnem težkem položaju bi morale imeti proletarske množice silno spretne in požrtvovalne voditelje, ako naj ne plačajo vseh stroškov kapitalistične bolezni. Toda temu ni tako. Bolj kot nikdar poprej so proletarske stranke razdvojene. Klasičen primer razkrajanja nam nudi največja proletarska stranka v Italiji t. j. socialistična. Bliža se kongres stranke, ki bo marsikaj razčistil, toda to «očiščenje» ne bo «pomlajenje». Skoraj gotovo je, da bo izšla socialistična stranka na prihodnjem kongresu zelo zmanjšana in oslabljena, ker priti mora do cepljenja med reformistično in socialistično strujo. In tako bo razkroj stranke dovršen, pričelo se bo novo grupiranje socialne demokracije v Italiji, klasični socializem je na zatonu, vsaj kot političen činitelj.

Ravnokar je rimska vlada razpustila milanski občinski zastop in imenovala začasnega vladnega komisarja. Vlada se je udala pritisku fašizma in danes je Milan, ta nekdanja najponosnejša, skoraj bi rekel aristokratična trdnjava italijanskega socializma, izgubljen morda za vedno za soc. stranko. Pri prihodnjih volitvah bodo fašisti brezdvoma poskrbeli, da ne pride večina socialistov več v občinski zastop. Kako razumejo fašisti ta svoj posel, vemo še iz majnika l. 1921. Da so danes v mnogih krajih Italije ukinjene ustavne svoboščine, da vlada skoraj povsod posredno ali neposredno fašistovska bikovka, bomba, fašistovski samokres, za to nosijo velik del krivde nesposobni voditelji razpadajoče socialistične stranke. S svojim demagoškim kričanjem po revoluciji, z boljševiškimi grožnjami, s propagiranjem nasilja, z napovedovanjem proletarske diktature so socialistični demagogi izzvali fašistovsko gibanje. Velik del javnega mnenja je bil na strani fašistov takoj spočetka in da ima danes fašizem tako moč v Italiji, je pripisati dejstvu, da se meščanstvo še predobro spominja užitega strahu v letih 1919. in 1920. Ta strah je bil tako velik, da tudi tisti del meščanstva, ki se ne strinja s fašistovsko obliko boja v svoji notranjosti, ne mara nastopiti proti nasiljem in braniti socialiste zato, da bi se zamerili onim, ki jih smatrajo za rešitelje Tretje Italije. V koliko se morejo fašisti imenovati rešitelje Italije, bo rekla zadnjo besedo zgodovina, vendar pa je današnja duševnost italijanskega meščanstva deloma posledica pogreškov voditeljev rdečih strank.

Dnevne vesti

Noricum. (Izjave bivšega min. preds. Nittija). Naš današnji uvodnik pod tem naslovom je bil napisan in natisnjen že v petek, torej preden so bile objavljene izjave bivšega ministrskga predsednika Nittija o avstrijskem in srednjeevropskem vprašanju. Tem bolj nas veseli, da je pravilnost naših nazorov o omenjenem vprašanju potrdila ena najbistrejših glav sodobne Italije in Evrope. V naslednjem padajamo glavne misli Nittijeve izjave, ki bo gotovo vzbudila splošno pozornost ne samo v italijanski, temveč tudi v evropski javnosti. Glede predloga o carinski zvezi med Italijo in Avstrijo je rekel Nitti časnikarjem, da je ta ideja nesmiselna. Komu bi mogla koristiti taka zveza? Nitti odgovarja: Avstriji ne, ker dežela s šestimi miljoni prebivalcev in s prestolnico dveh miljonov ljudi ne more funkcijonirati. Tako skrčena ne more živeti, pa tudi združiti se ne more s kako sosednjo deželo. Kmalu pa bo treba misliti tudi na Madžarsko, ki se tudi — čeprav bogatejša na naravnih zakladih — bliža pogubi!

Po mnenju Nittija je edina rešitev v združitvi vseh držav-naslednic: Italije, Madžarske, Avstrije, Čehoslovaške, Poljske, Jugoslavije in Romunske. To bi bil mogočen «Zollverein» — to besedo rabi g. Nitti — stoindvajsetih miljonov prebivalcev. Ni druge rešitve. Sicer padejo Avstrija, Madžarska, Poljska, obuboža Romunska, in pripadeta tudi tržaška in reška luka! Poprej so delale dunajske, praške, budimpeštanske, krakovske, industrijske in trgovske organizacije za veliko svetovno tržišče: Reka je bila pri tem luka za Madžarsko in Jugoslavijo, Trst pa za Češko in Avstrijo. Sedaj pa imajo vse te države svoje carinske pregraje. Poljska s svojimi velikimi naravnimi bogastvi se ne more gibati, dunajske, praške in budimpeštanske tovarne delajo za male dežele, ne da bi izkoriščale svoje velike naprave. Za koga pa delata tržaška in reška luka? Vsaka mala država skuša ustvariti svojo industrijo in tako ostajajo velike industrije neizkoriščane.

Carinska meja, kakor jo jaz želim — pravi Nitti — ni v nasprotju z mirovnimi pogodbami, ker gre tu le za zgolj gospodarsko tvorbo, za obsežno gospodarsko območje, v katerem bi se moglo gospodarsko življenje naglo vzpostaviti in se povrniti plemenito delo miru. To bi bila tudi rešitev za Trst in vstajanje za Reko.

Na vprašanje žurnalistov glede možnosti praktične izvedbe take gospodarske skupnosti, je odgovoril Nitti, da dobro pozna težave in vse pomisleke. Uverjen je pa, da bi bila združitev 120 miljonov ljudi, ki bi svobodno izmenjavali svoje blago, največje delo za mir in gospodarsko vzpostavo. Evropa potrebuje oddiha. Čehoslovaška, Poljska in Romunska morejo le pridobiti in Avstrija bi mogla začeti svojo gospodarsko obnovo. Pa tudi Italija bi mogla mnogo pridobiti, toliko za svoj politični mir, kolikor za svoje gospodarsko življenje.

Nitti veruje trdno v izvedljivost te svoje ideje in pričakuje, da jo bodo podpirali tudi «njegovi prijatelji v Čehoslovaški in Jugoslaviji.» Vsaka nezaupljivost — je rekel — je neupravičena, ker bo korist skupna.

Glede vprašanja 70-miljonskega italijanskega posojila je odgovoril: To posojilo more biti potrebno, pomoč je čin človekoljubja in obenem tudi dolžnost. Ali kaj bo rešeno s tem? To so le sredstva, ki jih mora potrditi še le izkustvo in ki ne koristijo nič. Treba se je lotiti vprašanja v vseh njegovih rezkostih in v vsej njegovi zamotanosti. Edino zdravilo — je zaključil Nitti — pa je tisto, ki ga navajam jaz: ni drugega in ne more biti drugega.

Pred svojim pragom! Poslanec Dudan je trdil v svojem govoru na Dunaju, da so Italijani v Dalmaciji brezpravni, dočim Jugosloveni v Julijski Krajini uživajo vse pravice in vso svobodo. Proti prvi trditvi govori dejstvo, da italijanski listi sami poročajo, da je glede italijanske manjšine v Dalmaciji dosežen z Jugoslavijo sporazum in da je s tem svetomargaritski, oziroma rimski dogovor pripravljen za odobritev. Kar pa se tiče trditve, da Jugoslavija neusmiljeno preganja narodne manjšine, bodi ugotovljeno, da ima malo število Nemcev v Ljubljani svojo ljudsko in srednjo šolo, da jih nikdo ne sili k sodelovanju na patriotičnih manifestacijah, ali k razobešanju zastav. Ravno te zadnje čase prinašajo ljubljanski listi vesti, kako odkrito tirajo nekateri nemški učitelji protidržavno agitacijo, ne da bi bil kdo zasledovan in preganjan radi tega. Zakaj pa ni g. Dudan nič govoril o postopanju Nemcev s slovensko manjšino na Koroškem?! Odgovori nam morda, da je on zastopnik italijanske manjšine v Jugoslaviij ne pa koroških Slovencev. S kako pravico pa kričijo potem italijanski listi, kako da Jugoslavija zatira narodne manjšine sploh in Nemce še posebej?! Z ozirom na že omenjeno dejstvo, kako je za malo nemško manjšino v Ljubljani preskrbljeno glede šolstva, pozivljamo g. poslanca, naj se zavzame v Rimu, da bo naša naučna uprava istotako — preganjala in zatirala n. pr. Slovence v Trstu in v Gorici! Posebno slučaj z Gorico je kričeč. Dežela je po veliki večini slovenska, posebno pa sedaj, ko ji je priklopljena prek in prek slovenska Notranjska. Pa tudi v mestu je znatna slovenska manjšina. Kljub vsemu temu pa nimajo Slovenci v Gorici nobene prave in popolne slovenske ljudske šole, marveč le nekak surogat s sporednicami na italijanskih šolah. Kako je še le s srednjo šolo! Že radi vsake besede o taki slovenski šoli je ogenj v vseh strehah, kakor da grozi nevarnost vsej Italiji. Spričo vse teh resnic je g. poslanec Dudan zadnji, ki bi imel pravico, se zgražati radi zatiranja narodnih manjšin v — drugih državah. G. Dudan je mogel tako govoriti le pred zborom ljudi, ki jim resnične razmere niso znane. Mi pa poznamo te razmere in njega, g. Dudana tudi. Zato nam je s svojim nastopom na Dunaju postal za nekoliko stopenj še — nesimpatičnejši! Svoj lastni prag očistite, o gospoda, predno se podajate s svojo metlo na prag kake medparlamentarne konference!

Še malo o krnskih dogodkih. Našim čitateljem podajamo še par značilnosti o krnskih dogodkih. Zadnjič smo na podlagi izpovedb strokovnjakov in vladne komisije dokazali, da spomenika na Krnu ni poškodovala človeška roka, še manj pa, da bi ga bili poškodovali mi Slovenci. Priznali smo tudi, kaj smo mi storili. Trije mladi, neodgovorni slovenski pastirji so si hoteli v svoji otročariji prilastiti par svetlih žebljev, spominsko knjigo in svinčnik, toda to vse šele potem, ko je bil spomenik že poškodovan. Poleg tega pa so ti žeblji ostali na mestu in je bila tudi odnešena spominska knjiga že na svojem potu nazaj na vrh Krna. Vladina dolžnost bi bila, da bi preprečila nasilstva in takoj ugotovila dejansko stanje. Tega ni storila takoj, ampak je celo dopustila, da so morali naši župani prestati najhujši teror, pošiljati izjave v videmske liste in plačati popravo spomenika, ko ni bil nihče deležen pri razrušitvi istega. Tako je moral plačati Kobarid 1350 lir, Libušnje 800 lir, Drežnica 750 lir, Idrsko 200 lir, Livek in Kred tudi po 200 lir in Trnovo 100 lir. Da je Kobarid ustregel vsem kapricam fašistov, je moral zopet potrošiti 1200 lir. Celo zastavo je moralo kobariški fašistovski sekciji kupiti prebivalstvo samo. — To je eno. Drugo pa je postopanje z mladimi fanti, ki so bili po nedolžnem zaprti. Vsa naša javnost je mislila, da so bili zaprti samo trije fantje. Temu pa ni tako. Bilo je zaprtih sedem in sicer: 12 letni Perdih Andrej, 16 letni Smrekar Anton, 13 letni Koren Josip, 23 letni Ivančič Ivan, 10 letni Bajt Venceslav, 37 letni Mikluš Josip, in 17 letni Sovdat Ivan iz Smesti. Prvi trije so bili zaprti 22. junija in je bil Perdih zaprt 2 dni (radi mladoletnosti), Koren je bil zaprt 34 dni, ker niso verjeli, da je mladoleten, Smrekar pa je bil zaprt 47 dni. Mikluš in Sovdat sta bila aretirana 25. junija in sta bila v zaporih 42 dni. Ivančič in Bajt sta bila aretirana dne 26. junija in sta bila v zaporih 41 dni. Značilno je, kako so z njimi postopali, čisto nečloveško, da se mora nad tem zgražati ves civilizirani svet. Ivančič in Bajt nista zavžila dva dni spočetka svoje ječe prav ničesar. Šestnajstletnega Smrekarja je častnik brcal, ker se je branil ž njim iti v Kobarid. V zaporu je Smrekarja in Korena obiskal brigadir, ki jima je ponujal kuverto denarja, če povesta, kdo je poškodoval spomenik na Krnu. Drugič je pripeljal vojake in jima zagrozil, da ju dá ustreliti, če ne povesta, med tem so pa vojaki rožljali s puškami pred jeco. Posebno so silili iz fantov priznanje, da so jih sili učitelji, duhovniki ali druga inteligenca, da so šli na Krn, ko so reveži le hodili za svojimi čredami. Kako jasen namen se vidi iz tega! Ko so aretirali Mikluša in Sovdata, so ju orožniki vso pot neusmiljeno pretepali in suvali s puškami. Neki orožnik ju je z vso neusmiljenostjo grabil po obrazu. Strašno je bil pretepen tudi Ivančič Ivan iz Kamnega. Najhujše pa so postopali z Bajtom. Njemu so ovili orožniki okrog vratu telefonsko žico, odpirali in zapirali vrata, ter ga bili ob čelo. Ni še dovolj... Prijeli so ga za roke in noge ter ga zibali nad 40 metrov globoko jamo in mu venomer grozili, da ga zadavijo s telefonsko žico in vržejo v jamo, ako ne prizna, da je on storil zločin na Krnu, ali ne pove pravega krivca. — Tako se niti s pravim zločincem no postopa, nikar z ljudmi, ki so bili popolnoma nedolžni in so morali poleg izgube časa in strahu prestati še toliko muk v rokah ljudi, ki spominjajo na afriško kolonijo. Danes, ko se je izkazala popolna nedolžnost ne samo onih fantov, ampak človeške roke sploh, je to postopanje še grše, še bolj kulturnega naroda nevredno, sramotno za orožnike in za Italijo. Kdo bo tem fantom poplačal muke? To vprašamo danes, ko vsa italijanska javnost molči kot grob, da si je imela pogum, da je zločin razglasila po celi Italiji, danes nima poguma, da bi razglasila tudi resnico, ker se je drži lep kos sramote. Vprašamo predvsem tržaška lista «Piccolo» in «Nazione», ki sta tako vratolomno dokazovala, da so Slovenci nalašč in iz političnega sovraštva poškodovali spomenik na Krnu, kam sta jim zlezla pogum in objektivnost, da ne omenita niti s par besedicami uradnega izvida, ki je bil napravljen na licu mesta po nalogu italijanskega oblastva??! Sicer pa razumemo zakaj. Šovinistična morala zahteva žrtve. Ali je raja pri tem kriva ali ne, to je deveta briga!

Neslanosti. Dopisniku U. U. je v Ljubljani strašno udaril na živce pogled na «valovečo razstavo slovanskih trobojnic» in «slovanskih nož od severa in juga, vzhoda in zapada». Bilo mu je kakor da so pomaknili za stoletje v minulost! Kake zastave pa naj bi — da bi bilo ustreženo njegovemu dovršeno sodobnemu okusu — razobešali v — Jugoslaviji? Morda kitajske? On pa smatra razobešanje slovanskih trobojnic v Jugoslaviji kot znak — «valovečega panslavizma» in «kolektivnega šovenstva». In noše! Vsi drugi tuji gostje so se naravnost naslajali na tem prizoru! G. U. U. pa menda ne čita niti italijanskih ilustrovanih listov! Sicer bi vedel, da ti listi prinašajo često posnetke iz slavnostnih sprevodov v starih zgodovinskih nošah. Mari pa radi tega Italija ni sodobna država, marveč tiči v srednjeveštvu?!

Tudi «mrki» ljubljanski «Grad» je dregnil g. U. U. nemilo v oči. Kajti tam so nekdaj uživali gostoljubje «i morituri dell' Austria» in «na vznožju tistega nesrečnega črnorumenega stolpa se je — kakor pred tabernakljem malika, ki se ga boji — zbirala bojazljiva duša njega, ki jo je s svojim grabežljivim očesom zastrupljal s sovraštvom proti Italiji!»

Oddahnite se! Ni možno tako lahko prebaviti poplave take neslanosti. Mož je hotel menda s toliko kupico praznih fraz povedati vsakemu otroku znano resnico, da je bila Ljubljana nekdaj pod Avstrijo! Pa da ne bi nam imponiral tako temeljit zgodovinar, ki ve celo to, da je Kranjska pripadala k Avstriji! Čudno pa je, da tako temeljit zgodovinar ne pozna zgodovine — Italije! Sicer bi vedel, da so se tudi po mnogih gradovih Italije šopirili nekdaj avstrijski mogotci s svojim «grabežljivimi očmi»!

Pa še nekaj je ugotovil g. U. U. Nekaj zares originalnega in presenetljivega: Ljubljana ni več avstrijska je 350 dni v letu slovenska, po enkrat na mesec jugoslovenska, a te zadnje dni je bila panslavistična! Panslavizmu odmerja torej zelo pičlo mero, kar menda ni prav v skladu z drugim njegovim strašenjem s panslavizmom! Samo ne vemo, kaj bi rekli somišljeniki g. U. U. v Trstu, če bi mi trdili, da je Trst 350 dni v letu tržaško italijanski, po enkrat na mesec julijsko-krajinsko-italijanski in le par dni vseitalijanski?! Smejali bi se vsi prav gotovo in z vso pravico taki — neslanosti. Njemu se, seveda, ne smejejo Smejejo pa se mu vsi vrabci po vseh slovenskih strehah.

Po lastni krivdi! Avstrija je danes krvaveče srce! Tako pravi «Der Tiroler». Kakor se sedaj odigrava v Srednji Evropi, je pravi šolski zgled za večno protislovje med visokimi cilji človeštva in silo interesov. Potem piše: Do jeseni leta 1918. je bila Avstrija srce velike države s 56 miljoni ljudi. Ko je antanta s svojimi mirovnimi pogodbami ustvarila nov zemljevid Evrop, je izrezala to srce iz telesa; zahteva pa, vendar naj to srce še nadalje «samostojno» krepko bije ukljub temu, da so mu prerezane vse žile, da je brez rok in nog. Antanta je odtegnila nemškemu narodu ne le njegovo posest in vse moči, marveč tudi najprimitivnejše pravo vsakega naroda, da v mejah svojega ozemlja živi svoje življenje, da so sedaj miljoni Nemcev prodani tujemu gospodstvu!» — Vse prav. Mi smo gotovo zadnji, ki bi hoteli braniti antanto in njene mirovne pogodbe. Toda spoštovanje do zgodovinske resnice postavlja vprašanje: ali ni ista Nemška Avstrija tudi sama kriva, da ni več — srce velike države?! Mari ni ta Nemška Avstrija zagrešala v malem isti zločin, ki ga je zagrešila antanta v velikem? Ali ni ista Nemška Avstrija z drugimi Nemci propadle velike države odtegala miljonom svojih slovanskih državljanov pravico do samosvojega življenja na lastnem ozemlju? Mari ni ista Nemška Avstrija še v sredi svetovne vojne s tistimi proslulimi «belangi» hotela naravnost narodno in duševno usužnjiti miljone svojih drugorodnih prebivalcev?! Če to «srce» sedaj krvavi, pa je bilo nekdaj brezčutno za vse prošnje in pritožbe zapostavljenih narodov. Hotelo je to «srce» samo srkati soke velike države, oživljati pa ni hotelo nje delov. To so zgodovinske resnice, ki kažejo tragično krivdo sedaj «krvavečega srca». Dokler je bilo močno, ni hotelo vedeti, da palica boli. Še le sedaj, ko je palica tako strašno padla po njej sami, sedaj ve, da — boli! Narodi, za katere to srce ni imelo nikdar — srca, so ji v prvi vrsti zadali smrtni udarec in so omogočili to, kar se danes dogaja z Nemško Avstrijo. Danes krvavi na svojih razvalinah po lastni krivdi! Toliko zaradi resnice. Sicer pa smo spričo obupnega položaja, v katerem se Avstrija sedaj nahaja in v prepričanju, da je tudi Avstrija sama spoznala in obsodila zmote prejšnje Avstrije, iz srca za to, da se ji iz sedanje nesreče pomaga z vsemi sredstvi.

Spomini. Ravno v sedanjih časih se nam vzbujajo grenki, obenem pa tudi zelo poučni spomini za mlajši rod, ki ne pozna naših borb iz minulih dob. Zato treba vsako toliko obujati te spomine.

V mesecu marcu leta 1897. so se vršile tiste usodne državnozborske volitve, ki so odvzele naši okolici stari mandat v dunajskem parlamentu, ki smo ga smatrali za svojo nedotakljivo narodno posest. Ivan Nabergoj, ta mnogoletni zastopnik okoliških Slovencev na Dunaju, je padel! Da bomo razumeli, kako je moglo priti do tega, moramo vedeti, da je po tedanjem volilnem redu 4. mestni razred po občinski uredbi volil skupno z okolico. Vendar smo bili uverjeni, da zmagamo tudi to pot, kakor smo vedno. In res smo bili še ob 3. uri popoldne v znatni večini. Uro potem pa smo bili poraženi! Kako je prišlo to? **Tedanji cesarski namestnik baron Rinaldini je dogovorno s tedanjimi voditelji italijanske liberalne stranke porabil zavratnost, da je skrutinij v mestu določil za dve uri pozneje nego v okolici,** da-si je šlo za isti čin!! Očitna protizakonitost je bila to. Tako so mogli v Trstu pravočasno izvedeti, koliko glasov jim manjka do zmage. V nekem italijanskem društvu so imeli pripravljenih kakih 800 legitimacij, ki jih niso «mogli» dostaviti upravičenim volilcem. Pripravljena je bila množica postreščekov, mestnih uslužbencev in drugih tekačev, ki so s temi legitimacijami hiteli na volišče. **Tako so — zmagali.** Zvečer so se odigravale po ulicah strašne orgije sovraštva proti Slovencem. Do polnoči so se naši ljudje tiščali v zaprtih lokalih. Niso si upali na ulico v strahu pred besnečo množico. Med našim ljudstvom je završalo strašno ogorčenje. Ljudje so jokali in besneli in v skrajnem razburjenju so na raznih krajih zagrešali čine, ki so jih spravili v navskrižje s kazenskim zakonom. Tirali so jih na zatožno klop in jim prisolili skupno kakih **200 let** ječe.!!

Naslednje leto je Lucheni v Ženevi umoril cesarico Elizabeto. Ta zločin je bil zopet povod za viharne dogodke v mestu, po okolici in drugih bližnjih krajih. V mestu je ista množica, ki je prejšnje leto divjala proti Slovencem, viharno demonstrirala proti drugi strani. Razgrajala je tudi proti «Piccolu». V Devinu pa so napadli ljudje šolo Lega Nazionale! Zopet so morali naši ljudje trumoma v ječe in prisojene

Danes vsi v Lonjer na veselico v korist „Dijaški Matici“!

so jim bile drakonične kazni. Na neki razpravi so se odigravali dramatični in pretresljivi prizori, posebno ko je državni pravdnik — Fraus mu je bilo ime — kanibalsko besnel proti obtožencem in naravnost hujskal množico proti njim. Omenjeno bodi tudi, da je Dunaj pozneje tistega Arrigo Frausa povzdignil v viteza ne vemo katerega reda in dvornega svetnika vrhovnega dvora na Dunaju pridodelivši ga kot predsednika višjemu konsularnemu sodnemu dvoru v Carigradu!

In tu prihajamo k najstrašnejšemu. Kako naj si razlagamo to drakonično strogost, to krutost sodnije? Vsakdo bi bil mislil, da se bo od avstrijskih oblasti uvaževal motiv, čustvo, ki je zakrivilo, da so se naši ljudje — sedaj vedo, kaki nespametneži so bili! — izpozabili in zagrešili protizakonita dejanja. Vsakdo bi bil pričakoval, da bodo kazni čim milejše. Oblasti pa so šle v nasprotno skrajnost. Pozneje pa smo izvedeli iz zanesljivega vira vzrok za tako strogost. **Z dunajskega dvora, od njegovega viška, je prišla ostra zapoved: auf das strengste bestraffen!! Kaznujte najstrožje!!** In oblasti so se pokorile.

Cesarski namestnik je na protizakonit način ugrabil tržaškim Slovencem zastopstvo v parlamentu in pri tem se je dogodilo nezaslišano, da je eden namestniških svetnikov, baron Conrad, vzkliknil na javni ulici: «Das ist der schönste Tag meines Lebens»! **To je najlepši dan mojega življenja!** In Dunaj je besnel proti Slovencem, ker so — četudi tu pa tam na nezakonit način — dajali izraza svojemu sočutju radi umorstva cesarice. **Tako je tedanji režim preganjal Italjane!!**

Poleg tolikih nadlog, ki tarejo letos naše uboge kmetovalce, jih tepe sedaj še ena nadloga. V nevarnosti jim je še tisto malo vinskega pridelka. Grozdje izginja iz vinogradov. Iz Lonjerja nam poročajo, da zahajajo v obiske v vinograde pri Ključu, blizu smodnišnice, tudi vojaki. Vidijo da jih opetovano na lastne oči. Odnašajo sadje in grozdje. A to bo letos — ker je suša vse uničila — edini in še ta pičli pridelek. Od kod naj potem ubogi kmetovalec, ki ga tarejo tolike nadloge, preživlja svojo družino, jo obleče, plačuje davke in vrši razne druge dolžnosti, ki se neizprosno zahtevajo od njega? Obračamo se torej do vojaške oblasti z nujno prošnjo, naj izda stroge odredbe v tem pogledu in naj eventuelne krivce kaznuje najstrožje. Pomisli naj, da gre letos kmetovalcu za življenje v pravem pomenu te besede.

Zadružna Zveza v Trstu priredi tudi letos od 30. oktobra do 22. decembra zadružni tečaj.

Osebe, ki želijo prisostvovati tečaju, naj se čimprej naznanijo pismeno potom naših zadrug, odnosno naravnost pri «Zadružni Zvezi v Trstu», ulica Torre Bianca št. 39. I.

Predpogoj za obisk tečaja je: da obiskovalec zna popolnoma čitati, pisati ter iz računstva: seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje ter računanje z desetinskimi števili.

Kraj, kjer se bo obdržal tečaj, in natančnejše o urniku, se bo sporočilo interesirancem pozneje.

«Zveza» je razpisala tudi letos nekoliko podpor za udeležence, ki bi se radi udeležili tečaja, a so popolnoma brez sredstev.

Te prošnje naj nam reflektenti dostavijo potom naših zadrug najkasneje do 15. septembra t. l. — Zadružna Zveza v Trstu.

Živina na račun vojne odškodnine. «Obnova Goriške» poroča: Naši poslanci so naslovili na ministrstvo za osvobojene dežele interpelacijo, v kateri vprašujejo, pod katerimi pogoji in prav posebno v kakem številnem razmerju se je razdelila na posamezne osvobojene in odrešene dežele živina, ki je bila prejeta od Nemčije na račun vojne odškodnine. Kot odgovor na to interpelacijo je podal imenovani minister sledečo izjavo:

«Način, kako naj se razdeli živina, prejeta od Nemčije na račun vojne odškodnine, na osvobojene in nove pokrajine, je bil določen od zastopnikov živinorejskih zadrug in zastopnikov novih dežel, ki so pri določevanju vzeli v poštev izgube na živini posameznih pokrajin.

Na ta način se je določil odstotek, po katerem naj se vrši razdeljevanje. Ta odstotek je bil odobren in sprejet od zadrug in pristojnih zastopnikov iz novih dežel.

Odstotki, na podlagi katerih se naj vrši razdeljevanje za posamezne dežele, so sledeči: Za Videm 35.1%, Belun 9.6%, Treviž 21.5%, Vičenca 5.1%, Benetke 5.1%, Trst 11.7% in Trident 11.8%.

Na podlagi teh odstotkov pritiče Julijski Krajini kot prvi obrok 1892 glav živine. — Rim, 7. junija 1922. — Državni podtajnik: Merlin m. p.»

Otvoritev vzorčnega semnja. Danes se bo vršila svečana otvoritev 2. vzorčnega semnja v Trstu. Svečanosti bosta prisostvovala tudi vojvoda Genovski, ki bo zastopal kralja, in poštni minister Fulci, ki bo zastopal vlado.

Pevsko društvo «Zastava» iz Lonjerja priredi danes skupno z domačim dijaštvom veliko vrtno veselico v korist «Dijaški Matici». Poleg domačega pevskega društva nastopijo tudi bratsko društvo «Slava» od Sv. M. M. sp., «Slavec» iz Ricmanj, «Kolo» iz Trsta in sv. Ivanski pevski zbor, dočim nam bo domače dijaštvo podalo Voukovo veseloigro «Trije snubci». — Pri veselici svira domače godbeno društvo «Volarič». Poseti nas tudi naš nar. poslanec v drž. zboru g. dr. Wilfan. — Šaljiva pošta za mlade pare in šaljivce. Kolo sreče se bo vrtelo in nosilo srečo presrečnim. Zabave obilo. Ne zamudite ugodne prilike in posetite naš Lonjer.

Naša bodočnost, bodočnost našega naroda je v naši moči, moč se ne meri samo po fizični jakosti, marveč tudi po visokosti kulture in civilizacije. Bodočnost vsakega naroda je v njegovi mladini. «Dijaška Matica» ima nalogo podpirati našo učečo se mladino, ki bo kdaj širila med našim narodom prosveto in omiko. Zato je naša dolžnost, da jo podpiramo. Ugodna prilika za to se nam nudi danes, da pohitimo vsi v Lonjer na veselico v korist «Dijaški Matici» in položimo mal dar na oltar domovine.

Novo vino. Županstvo tržaške občine javlja: Naznanja se, da je iz zdravstvenih razlogov prepovedano kupovati in prodajati novo vino pred 15. oktobra 1922. Morebitni prestopki se bodo kaznovali po zakonu.

Podpore iz ustanove Revoltella. Občinski urad v Trstu javlja, da je čas za vlaganje prošenj za podporo iz ustanove Revoltella do 8. septembra t. l. Prošnje naj se naslovijo na VIII. oddelek tržaškega županstva.

Podpora brezposelnim. Gen. civ. komisariat javlja, da je glasom brzojavke iz Rima ministrski svet sklenil nadaljevati plačevanje podpore brezposelnim. Sklepalo se bo samo še o načinu in mejah izplačevanja, kar se bo zgodilo v najkrajšem času.

Draginja raste. Tukajšnji statistični urad je ravnokar izdal statistiko cen najpotrebnejših živil, kakršne so bile v preteklem mesecu avgustu. Indeksno število je poskočilo od 103'92, kolikor je znašalo v mesecu juliju, na 105'77. Ta skok so povzročile deloma cene drugih potrebščin. Medtem ko je padla cena mesu od 6'80 na 6'40 in sadju od 2'76 na 2'50, je poskočila cena špehu od 7'70 na 8 lir, sladkorju od 6'20 na 6'80 lir in zelenjavi od 1'66 na 2 liri. Glede drugih potrebščin je treba omeniti, da je podražila kurjava in luč, predvsem pa stanovanja, ker so se zvišale stanarine v smislu odloka o najemninah.

Lep uspeh Slovenca v tujini. V mesecu avgustu se je vršil v Londonu mednarodni šahovski turnir, katerega se je udeležal tudi naš rojak inž. dr Vidmar. Imel se je boriti z prvimi priznanimi svetovnimi mojstri. V prvi polovici turnirja se je zdelo, da bo dr. Vidmar odnesel prvo nagrado. Poznje mu je šlo nekoliko na slabše, vendar pa si je končno priboril 3. nagrado. Prvi je bil svetovni mojster Spanec-Kubanec Capablanca, drugi Rus Aljošin, tretji Slovenec dr. Vidmar, četrti Poljak Rubinstein. Vsi listi so hvalili mojstersko, sigurno Vidmarjevo igro, sam mojster Capablanca je izjavil, da je bil sedaj in bo v bodoče še bolj Vidmar negov najnevarnejši konkurent. Turnirja se je udeležilo 15 mojstrov vseh narodnosti, razun Nemcev.

* **«Delavsko podporno društvo»,** bolniška blagajna, ul. Romagna 26, II. nadstr., naznanja svojemu članstvu, da bo od 3. septembra t. l. dalje poslovalo kot poslovalnica zavoda za zavarovanje proti brezposelnosti. Vse naše članstvo, ki je podvrženo temu zavarovanju, mora plačevati prispevke za to zavarovanje edino le v naši društveni pisarni, kjer se bodo tudi izplačevale podpore za brezposelnost. Seveda se morajo naši člani v slučaju brezposelnosti zglaševati edino le pri nas, kjer se tudi vlagajo prošnje za podporo.

Opozarjamo delodajalce na zelo stroge odredbe glede evidence zavarovanju podvrženega delavstva in plačevanja prispevkov. Globa gre do 1000 lir. Ker je društvo v svojem poslovanju podvrženo strogi kontroli, opozarja delodajalce, da store svojo dolžnost, da ne bodo imeli potem sitnosti in stroškov. — Odbor.

Društvene vesti

Pevsko društvo «Slava» Sv. M. M. spod. Danes ob 14 (2 uri pop.) zbirališče pred društvenimi prostori za skupni odhod čez Katinaro v Lonjer na prireditev bratskega pevskega društva «Zastava» v prid «Dijaški Matici». Naj nihče ne manjka. Prijatelji društva dobrodošli. Odbor.

Podružnica «Šolskega društva pri Sv. Ivanu sklicuje dne 4. t. m. ob 8 zvečer sestanek v svrho ustanovitve podružnice «Šolskega društva». — Z ozirom na veliko važnost te velepomembne kulturne organizacije pričakujemo obilne udeležbe.

«šenti. **Čitalnica** naznanja še enkrat slavnemu občinstvu, da se otvori danes javna knjižnica v otroškem vrtcu pri Sv. Jakobu. Član knjižnice je lahko vsakdo. Vpisnina znaša 1.— liro, prispevki za knjige pa po eno liro na mesec. Knjižnica bo odprta za sedaj vsako nedeljo od 10.—11. ure. Pozivljajo se vnovič vsi oni, kateri niso še povrnili knjig, da to nemudoma store.

Iz tržaškega življenja

Brezuspešno delo. V noči od petka na soboto so vdrli vlomilci v skladišče tvrdke Zennaro & Gentilli v ulici Pier Luigi da Palestrina. Tam so prevrtali veliko železno blagajno, ki pa je bila prazna. Pred blagajno so pustili zbirko najrazličnejšega vlomilnega orodja.

Neprevidna kolesarica. Sedemnajstletna Marina Cesarelli, stanujoča v ulici Rivo št. 32, se je vozila pred snočnjim s svojim kolesom po ulici Giuliani. Med vožnjo je večkrat spustila krmilo, nato položila roke križem in se smehljala, da je dosegla na športnem polju to višino. Na ta način se je vozila delj časa. Okoli 11. ure je pa bilo te vožnje konec, zakaj zavozila je s precejšno hitrostjo v zid in se pri tem težko poškodovala. Odpeljali so jo v mestno bolnišnico, kjer so jo sprejeli v deveti oddelek.

Hitre vožnje. Šoferji imajo predpise, da ne smejo hitreje voziti nego deset kilometrov na uro. Toda do sedaj so se še vedno požvižgali na predpise: vozili so, kakor se jim je pač zljubilo. Od sedaj naprej — vsaj tako se upa — bo pa nekoliko drugače, zakaj začeli so z «zapisovanjem». Včeraj je bilo «zapisanih» radi prehitre vožnje 32 šoferjev.

Nočno gibanje. Včeraj po noči, ko sta patrulirala dva nočna čuvaja po samotni, slabo razsvetljeni ulici Girolamo Muzio, sta videla od daleč suhega možakarja, ki je stal na vogalu goriomenjene ulice in se splošno oziral na vse strani. Čim pa je zagledal nočna čuvaja, si je vtaknil v usta štiri prste in z njimi dvakrat zažvižgal; nato se je spustil v beg. Čez par trenutkov sta prilezla iz bližnje trgovine delavskih zadrug dva moža, vsak s svojim omotom blaga na rami. Ko sta zagledala nočna čuvaja, sta vrgla od sebe omota in jo ubrala za suhim možem. Čuvaja sta takoj razumela, kakšnega značaja je to nočno gibanje in sta ustrelila parkrat v zrak. Nato sta pobrala omota, ju nesla v trgovino in tam počakala dokler je prišel ravnatelj zadrug, kateremu sta izročila ukradeno blago.

Poslano*)

Zahvala.

Podpisani **Albert Kuret iz Bertokov** štv. 4 pri Kopru se najtopleje zahvaljujem slavni Zavarovalnici **«La Pace» (Mir)** iz Milana — Zastopstvu za Istro v Trstu ul. S. Nicolò 11, I. (Zastopnik: Rag. G. Calderoni) za dobro in točno poravnanje škode vsled požara, dne 13. avgusta 1922.

Z najodličnejšim spoštovanjem

(574) **Kuret Albert.**

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

V osmrtnici **VALERIJE KOZMINA** naj se čita, da se prepelje truplo pokojnice ob 11. uri iz tržaške mestne bolnišnice v Šempolaj, kjer se bo vršil pogreb ob 2½ na domače pokopališče. 75

Mali oglasi

PREKAJEVALNICA in mesarija v Mariboru, na prvovrstnem prostoru, sposobna tudi za export, se proda radi preselitve po nizki ceni. Ponudbe na A. Hübner, Maribor, Aleksandrova cesta 8. 34/26

PRAŠIČI, mladi se prodajo. Konkonel št. 508. 1641

KULISNI MOJSTER se priporoča vsem društvom na deželi za postavljanje odrov in vsakovrstnih kulis. Josip Bizjak, Trst, via Lavoratori 213. 74

100 LIR dobi tisti, ki dobi kolo, «Waffenradfabrik Wien» ki mi je bilo ukradeno. Kolo je kratko in visoko, špice so debele in vezene, obroči dvojni. Prvo kolo se je zapiralo. Josip Avber, gost. Samotorci 24, pri Proseku. 1642

SPREJMETA se na stanovanje dve učenki samostanske šole v Trnovem pri Il. Bistrici. Naslov pri upravništvu. 1643

ČEVLJARSKI šivalni stroj «Singer» se proda radi selitve. Rozzol in monte 964. 1645

DRUŽINA v Ljubljani sprejme dijaka, Primorca na stanovanje in hrano. Naslov pove Ivan Čeh v Barkovljah. 1647

KADE, lesene, v dobrem stanju, za trgatve, se prodajo po nizki ceni v skladišču via Giotto štev. 2. 1648

POSTELJA se odda v najem S. Giacomo in Monte 5, pritličje. 1649

PRODAJALKA, izvežbana v trgovini špecerijskega blaga se sprejme takoj. Anton Križaj Ajdovščina. 1650

KUPUJEM CUNJE, plačam po najvišjih cenah. Molin Grande 20, Babič. 1651

GROZDJE, belo, črno in istrski refošk v vsaki množini od 10 do 200 q franko Trst po dogovorni ceni. Tobakarna Podboj. Vrdela-Boschetto 508. 1646

PRIVATSCHÜLERHEIM Meran-Obermais, Pension Mazegger. Internat za dečke srednjih in ljudskih šol. V kraju: gimnazija, realka, višja realka, trgovska šola z nemškim poučnim jezikom ter «Istituto tecnico» z laškim poučnim jezikom. Tečaji v nemščini, francoščini, angleščini za dijake. Dobra oskrba in strogo nadzorstvo zajamčeno. Reference in prospekti na razpolago. 1379

ZA GOSTILNE in kavarne: najboljše esence za rum, cognac, likerje, malinovec ima lekarna v Il. Bistrici. 28/3

HIŠA v lepi legi, s tremi stanovanji, deloma prostimi in mebliranimi, zemljišče z več sto sadnimi drevesi, pripravno za nasajanje trt se proda radi odhoda po nizki ceni, eventuelno se da v najem. Hiša je v bližini openskega tramvaja, ima telefon, plin, vodo. Pojasnila s dobijo: Vetta Scorcola 863, stara openska cesta. 1633

NOVE POSTELJE, vzmeti, žimnice iz morske trave, iz volne in drugo posamezno pohištvo se prodaja po najzmernejših cenah. Fonderia 3. 1582

ŠIVALNI stroj «Singer» zajamčen, se proda na obroke. Sprejemajo se popravila, kupujejo se rabljeni stroji. Coroneo 1. 1636

ŽENITNA PONUDBA. Državni poduradnik želi znanja v svrho ženitve z gospodično 20 do 28 letno, lepe zunanjosti. Ponudbe po možnosti s sliko, katera se v neugodnem slučaju vrne, naj se pošljejo na upravništvo pod šifro «Triglav». 1637

EGIPTOVSKI profesor grafologij pove karakter in usodo življenja. Sprejema od 9 do 19 v Korminu, via Cancelleria Vecchia 332. 1639

ŠIVILJA Angela Bizjak na Greti št. 4 in 11 se priporoča cenjenim damam. 1615

POZOR! Krone, perle, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, via Madonnina 10. I. 16

HIŠA v Ljubljani, na zelo prometnem kraju, 20 minut od glavne pošte, velika, dvonadstropna, z 11 stanovanji, drvarnico, vrtom, hlevom, elektriko, vodo, se takoj proda za 620.000 dinarjev. V hiši je trgovina mešanega blaga in električna pražarna kave. Kupcu se odstopi trgovina, pražarna, stanovanje, hlev in vrt. Pojasnila daje: Anton Guštin, Ljubljana, Glavna pošta, poštno ležeče. 1632

POZOR! Nujno potrebujem mnogo srebra. Plačam krone in goldinarje po najvišjih cenah. Via Malcanton 7, II. levo. 1594

POROČNA SOBA iz trde bukovine, masivna, 4 velika ogledala L 1250; druge jesenove, črešnjeve, mahagonijeve, javorjeve; po brezkonkurenčnih cenah. Velika izbira. Türk, via S. Lazzaro 10. Pošilja se v omotih tudi na deželo. 1640

KRONE srebrne in zlate, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 18

GLASOVIRJE, harmonije in orglje popravlja in uglašuje Andrej Pečar, Trst, via Valdirivo 15, I. telefon 14-72. 17

STROJNO KOLARSTVO Fr. Bratina, Ajdovščina. Posebnost: ljubljanski vozički, parizarji do osem ton z jamstvom. Popravila karoserij, avtomobilov, mlinov, žag, poljedelskih strojev. Izdeluje kolesa in lesene dvodelne jermenice po naročilu. Iščejo se zastopniki za Istro in Brda. 53

G. DOLLINAR Trst — Via Ugo Polonio 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz — izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje pisalnega i. t. d. papirnatih vrečic ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 79

ZAHVALA.

Za vse izraze iskrenega sožalja o priliki izgube našega preljubljenega sinčka

Stojana Uroš-Milič

ki je po kratki in mučni bolezni umrl dne 31. avgusta t. l. v dobi 3½ mesecev, izrekamo tem potom naše najglobokejšo zahvalo

Posebna hvala sorodnikom za darovane cvetke ter prijateljem in vaški mladini, ki nas je z svojim spremstvom tolažila. 570

REPNIČ, 2. septembra 1922. ŽALUJOČI OSTALI.

V 45. vrstah

se izdelujejo testenine **„PEKATETE“.** Nekaterim ugajajo debeli, drugim drobni makaroni, tem vrvice, onim polži itd. vse pa so tečne, redilne in tako okusne, da jih vsepovsod hvalijo. 63/11

Dr. Alfonz Serjun

zdravnik v Tolminu 563

je odpotoval na dopust do 1. oktobra t. l.

Naznanjam cenj. odjemalcem, da sem se preselil s trgovino jestvin iz ulice Ginnastica štev. 10 v ulico San Francesco štev. 10.

Priporočam se za obilen obisk

564 Fran Škabar.

Št. 710.

RAZGLAS.

Podpisano županstvo naznanja, da je od 27. avgusta t. l. naprej skozi 30 dni v občinskem uradu na vpogled razpoložen imenik oseb, katere so na podlagi st. germanske mirovne pogodbe pridobile italijansko državljanstvo in so v tukajšno občino pristojni.

Morebitne zahteve za vpis, v slučaju opustitve ali za izbris radi neopravičenega vpisa naj se vložijo v tem roku pri podpisanem.

Županstvo občine Šturje
dne 26. avgusta 1922.

569 Župan: Franc Repič.

Anonimna zavarovalna družba

„LLOYD ANCORA“

— Napoli —

društvena glavnica L 10.000.000

zavaruje proti požaru, streli, vnetju plina, počenju parnih strojev, hiše, pohištvo, obrate, skladišča itd.

Zavarovanje transportov po morju in po suhem

Obrniti se na glavnega zastopnika za Trst in Julijsko Krajino Mario Mollar, Trst, via Romagna 26, III.

Največja hitrost pri plačevanju škode.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ

M. BIZJAK

sprejema od 9 do 13 in od 15 do 19
ob nedeljah od 10 do 12. 571

Trst, Via Torre bianca 39

Telefon 23-09.

Podružnica v Opatiji.

Gostilna „ALLE TRE ROSE“

Trst, Via della Geppa št. 10

Naznanjam slav. občinstvu, da sem prevzel gostilno via Geppa, katero odprem danes. Preskrbljeno je z dobro kapljico terana, istrskega vina itd., gorkimi in mrzlimi jedili.

Za obilen obisk se priporočam

567 **Janko Košuta.**

FRAN GRUDEN

doktor vsega zdravilstva

je odprl 560

svoj ambulatorij v Postojni.

Ordinira vsak dan od 9 do 12 in od 3 do 6

Velik dohod prvovrstnih strojev.

Slamoreznica na verigo 10"	L	780.—
„ na motor in na roko 12"	L	860.—
Stiskalnica za grozdje in jabolka od 65 l	L	480.—
„ „ „ „ „ 90 l	L	620.—
„ „ „ „ „ 130 l	L	840.—
„ „ „ „ „ 200 l	L	1100.—
„ „ „ „ „ 320 l	L	1550.—
Trebilnice majhne	L	390.—
„ velike	L	440.—

Izbera plugov od L 360.— naprej.

Tehtnice vsake vrste po najzmernejših cenah.

Ing. Righi & Vidovich 563

Trst, via Sanità 8 (vogal via Porporella)

Cvetličarski in vrtnarski zavod

M. GERMAN

Trst, Via Michelangelo Buon. 718,

Veliki nasadi v Redipulju pri Ronkih

(5 minut od postaje) prodaja 527

rastline za olepšavanje, rastline za sočivje in vsakovrstno seme.

Županstvo v Rodiku

razpisuje potom dražbe

gradnjo vodovodnega reservoir-ja

z 200 m³ vsebine.

Pojasnila in načrti se dobijo pri županstvu, kamor naj se naslovijo pismene in zapečatene ponudbe (brez vadija) do 15. septembra t. l.

573 Župan Cerkvenik

PODLISTEK

M. JOKAJ:

MEČ IN BLISK (17)

Povest

Poslovenil Slavomir Josipovič

XIV.

«Dokler boš držal svojo vladarsko besedo, te bo vsakdo v taboru smatral za vladarja.»

To je Timur-Lenk obetal svojemu protivniku.

Koderkoli je Bajazid hodil po taboru, povsod so ga častili kot vladarja, povsod ga je obdajala carska sijajnost.

Nekega večera najde v pašteti kos pergamena in na njem je bilo napisano tako-le:

«Sultan! Tvoji sinovi dvigajo nov boj proti Tamerlanu. Jakub-beg, napade iznad Angore in srbski knez se vrne z novimi močmi. Bodi pripravljen. Iz kuhinje pekarjev delamo pod zemljo pot, ki vodi v tvoj šotor; nocoj, dovršimo. Bodi tudi ti pripravljen! Po polnoči prideš s sinom in ženo na svobodo, skozi vojniško kuhinjo. Čakaj nas! Tvoji prijatelji.»

To pismo je bilo zanjka za Bajazida, v katero se je on pohlepno vjel in hitel v pogubo.

Res so pod njegovim šotorom kopali pot, toda Timurjevi delavci!

Okoli polnoči so mu naznanili udarci izpod zemlje, da so došli dozdevni osvobodilci; zemlja se je odprla pred njim in iz zemlje se je pomolila glava človeka.

«Pojdi», mu dihne iz zemlje moleča glava. Sultan se je dal zavesti ter je vzel s seboj tudi Marijo in Marzo.

Po ozkem podzemeljskem potu so mogli stopati naprej le pripognjeni, držeč drug drugega za roko. Slednjič se je jelo na vzhodu svitati. Imeli so iziti skozi vojaško krušno peč. Ko je Bajazid hotel iziti iz nizke dubljine mu je podal nekdo roko, kot da mu hoče pomagati. Toda ko je izšel, ga roka pomočnica ni izpustila nego ga je držala čvrsto.

Sultan pogleda: pred njim je stal Timur-Lenk.

«Torej to je vladarska beseda?» je šepetom vprašal prestrašenega sultana.

Bajazid je videl, da so ga prevarili.

Timur sune njegovo roko od sebe: «To ni vladarska roka!»

Bajazid ni videl pred seboj ničesar več drugega, kot krvnikove sluge, ki so ga oklepali v železje.

XV.

Timur ni bil navaden človek okrutnik, kateremu je v slast, ako se more kopati v krvi, ako more treti kosti svojega sovražnika. Timur je bil pesnik, umetnik okrutništva. Njemu je bilo treba strupenih puščic, da jih je izpuščal v prsi protivnikove. On ni hotel umoriti Bajazida, nego razdražiti ga.

Ker je sultan pokazal, da bi pobegnil, kadar bi mogel, mu je dal Timur narediti železno kletko, v katero ga je zaprl. Potem je dal kletko pritrditi na voz in voziti okoli po taboru.

(Dalje).

Vinski duhovi. V staromeški krčmi «Al batipame» je nastal pred snočnjim hud pretep med pivci. Razbijanja kozarcev in steklenic, batin, jovenja, stokanja in kletvin ni hotelo biti ne konca ne kraja. Šele ko sta prišla v krčmo dva kraljeva stražnika, so se razjarjeni gostje nekoliko pomirili. Nastal je mir in tišina. Tedaj se je iz kota zasišalo stokanje, kjer je neki Romeo Bonki ležal med pljunki in razbitimi stolicami ves povaljan in krvav. Revež je izmed vseh najbolje — poleg krčmarja — občutil posledice nevihte. No, pa bo kmalu okreval, saj so mu dejali na rešilni postaji, da ni nič hudega!

Vesti z Goriškega

IZ TOMAJA. Prireditev društva «Tomaj», ki se je imela vršiti danes, 3. septembra, se je morala odpovedati, ker je pristojno oblastvo zadnji hip odklonilo svoje dovoljenje z motivacijo, da se enake prireditve morajo omejevati.

— Op. uredništva: Zdi se, da se g. sežanski civilni komisar namerava specializirati v šikaniranju naših podeželskih društev. Opozarjamo g. sežanskega civilnega komisarja, — in imamo za to svoje vzroke, ki jih bo gospod gotovo uganil — da so naša društva kulturna društva in ne družbe pijancev, ki se shajajo, da lažje pijejo in katerih sestanke je treba «omejevati». Naše poslance prosimo, da posredujejo, da se temu samolastnemu šikaniranju naših društev s strani gospoda v Sežani naredi enkrat konec.

Zopet nova žrtev. Dan za dnem podajo žrtve eksplodiranih granat, ne poteče teden, da ne bi mogli zaznamovati po par nesreč. To pot je zadela nesreča 22 letnega mladeniča Feresina Uga iz Krmina, doma iz Moše. Delal je v Savodnjah pri pobiranju granat in ena izmed teh je razpočila iz dozdaj neznanega vzroka in ga ubila na licu mesta. Podobna nesreča je zadela tudi nekega Felice Jožefa, ki ima 20 let in stanuje v Gorici. Pobiral je granate na Fajtovem hribu. In sicer je temu eksplodirala petarda, ko jo je hotel prenesti. Vendar ni ranjen smrtno. Odneslo mu je dva prsta. Zdravi se pri usmiljenih bratih v Gorici.

V vednost vojnim oškodovancem, cerkvenim oskrbništvom in občinam. Kakor smo omenili v enemu izmed prejšnjih številk, izdaja zveza vojnih oškodovancev v Gorici vestnik pod imenom «Obnova Goriške». Ta velepotrebni in dolgo pogrešani list bo podpiral težnje in želje vojnih oškodovancev ter jim bo dajal vse migljaje in navodila, kako naj postopajo, da pridejo do vojne odškodnine. Marsikaterega oškodovanca bo list obvaroval pred presenečenji in ga še bolj poglobil v to tako zapleteno tvarino.

List izhaja dvakrat na mesec in stane za celo leto 4.50 lir, kar lahko zmore pač vsakdo. Uredništvo in uprava je v Gorici, Via Emilio Cravos št. 15, kamor naj se pošiljajo vsi dopisi in naročnina.

Oškodovanci! Podpirajte list, ki je bil ustanovljen edinole v vašo korist in naročite se nanj.

Kradoč krompir. Rastellato je človek, kakršnih je danes mnogo v Gorici — nima dela in zato tudi ne jela. V razmišljanju, kako bi si opomogel, je zagledal, da ima neka Amalic Frančiška na vratih svoje prodajalne vrečo krompirja, ki je lačnega Rastellata prijetno vabil. Ni bilo treba dolgo čakati prilike, da se je prodajalka toliko odstranila, da je ta priskočil, vzel vrečo na rame pa hajdi po ulici. Imel je pa smolo. Vreča se je pretrgala in krompir se je strkljal na tla. Tedaj je prinesel vrag še dva orožnika, ki sta se začela zanimati za nosača krompirja, ki je postal nemiren v taki bližini. Rezultat je bil ta, da je šel krompir, bilo ga je 25 kg. v roke lastnice, ubogi in brezposelni Rastellato pa v zapor.

Tolmin. (Igra «Domen» v Tolminu.) Uprizorila jo je «Mladina iz Tolmina» v nedeljo 27. avgusta zvečer. Veseli nas in ponosni smo lahko na našo napredno mladino, ki v takih slabih časih organizirana v raznih društvih skupno deluje za našo prosveto... To pot pa moram opomniti, da naša mladina včasih premalo pazi na razne napake, zlasti pri dramatiki. Tako so jih imeli tudi naši igralci precej, ki bi se jim bili s preudarkom lahko ognili. Ker pa je bilo več dobrega nego slabega in sem bil z občinstvom vred iznenaden, ne omenjam napak, temveč kličem tolminski mladini: Živela — napreduj vedno tako — in bodočnost ti je odprta. — Gledalec.

Gospodarstvo

PRESKRBA PRIMORSKEGA KRASA, PIVŠKE, NANOŠKE IN VIPAVSKE DOLINE Z ZADOSTNO PITNO VODO, KAKOR TUDI ZA GOSPODARSKE NAMENE POTREBNO VODO.

I.

Že več desetletij, da celo stoletje se ventilira vprašanje, ali in na kak način naj se odpravijo strašne vodne kalamitete Primorskega in Kranjskega Krasa in pa osobito Trsta in okolice.

Občinska deželna in državna oblastva so se trudila leta in leta, da bi povoljno rešila to v gospodarskem in zdravstvenem oziru, za kraško prebivalstvo tako važno vprašanje. Osobito od tržaškega županstva so se delali najrazličnejši načrti, kako naj se preskrbi to prvo in najvažnejše primorsko trgovsko in pomorsko mesto Trst in okolica vsaj z zdravo pitno vodo. Že več desetletij so se delali tozadevni projekti in načrti, vršila se je komisija za komisijo, a ostalo je pri načrtih in komisijah, kar je mesto in deželo toliko veljalo, da bi se bila že lahko naredila dva popolna vodovoda za ves primorski Kras in za vso tržaško okolico.

Trpljenje ljudstva na Krasu je vsled težavne preskrbe s pitno vodo ob času suše in hude zime naravnost nezaslišano. Vsak gospodar je moral ob tem hudem času hoditi po cele ure daleč z vozom in vprežno živino, da je končno natočil iz kakega umazanega kala ali kotanje 2—3 hl vode za ljudi in živino. Kolika izguba v gospodarskem oziru na času, delu in gospodarski uporabi vprežne živine! Leto za letom so se ponavljale na Krasu pri ljudeh in živini kužne bolezni, katere so izvirale edino le iz uporabe umazane in nesnažne vode, nabirajoče se v cestnih kotanjah, v katere se je čestokrat stekala vsa gnojnica iz cest in hlevov. Tudi kapnica ki se nabira v vodnjakih le vsled ročnega dviganja vode v zdravstvenem oziru zelo nehigijenična in zdravju nevarna.

II.

Množina vode na Krasu.

Splošno se sliši, ako se govori o opisanih vodnih mizerijah na Krasu, ugovor, češ: Kras nima vode. To naziranje je popolnoma napačno, kakor dokažejo naslednja razmotrivanja.

Vsa vodna množina na celini je odvisna od meteoričnih padavin. (dež, sneg, toča, rosa itd.) Ombrometrične postaje nam iz več desetletnih opazovanj kažejo, da spada primorski, kranjski in dalmatinski Kras med one celinske dežele, katere imajo najintenzivnejše in največje množine podnebesnih padavin. Povprečne množine teh padavin znašajo na Nanosu, na Vremšici, na Javorniku, na Snežniku itd. na leto do 3000 mm in še več.

Torej znaša letna padavina v teh navidezno na vodi tako revnih krajih celo 3000 l in čez na en sam kvadratni meter. Vsled tega je, naziranje, da Kras nima vode, neutemeljeno. To dokazuje tudi dejstvo, da se ravno na Krasu v posameznih dolinah in poljih, kjer mora voda vsled geoloških formacij na vsak način na dan, nahaja po največ močvirje. Vzrok, da je Kras tako reven na vodi, je le ta, da vsa ta velikanska množina meteoričnih padavin pronica v predorni kraški svet,, ter odteka v podzemeljskih velikih rekah in vodnih žilah v svoje nabiralnike, katere si je narava sama ustvarila. (Cerkniško jezero, Planinska dolina, Petelinsko, Paljčijsko, Cepiško, Vransko jezero itd.) Dalje se ravno na Krasu nahajajo neusahljivi studenci, kateri dajejo leto in dan skoraj vedno enako množino vode. Vsled geoloških pretvorb in mešanja praformacije s kraškim svetom pa ti studenci navadno tečejo le nekaj sto metrov na površini (po neprodirnem škriljastem svetu), nudeč le nekaj ljudem svoje vse oživljajoče moči, ter izginejo potem v neznane globine, ne da bi se mogli še nadalje izkoriščati. To dejstvo je žalibog popolnoma ali vsaj deloma neznano celo najbližnjim okoličanom, pa tudi onim, ki so se do sedaj ukvarjali z načrti za preskrbo Krasa z vodo. Ravno na podlagi teh dejstev in upoštevajoč geološki sestav Krasa in naravne hydrologične zakone smo naredili načrte, katere kasneje natančneje opišemo, za preskrbo vsega Krasa z zadostno množino vode, ne samo za ljudi in živino, ampak tudi za vse gospodarske potrebe.

(Dalje).

Književnost in umetnost

Gostovanje gdčne Lydije Wisiak-ove. Spored, ki ga bo proizvajala gdčna Lydija Wisiakova o priliki svojega gostovanja v Gorici, Idriji in Postojni je sledeč: Dvořak: Slovanski ples št. 8. — Možart: Menuet iz Divertisementa št. 1. — Chopin: Valček, op. 69, št. 2. — Delibes: Pizzikato iz baleta «Sylvia». — Odmor. Grieg: Sonata op. 7, Alla menuetto. — Grieg: Metulj op. 43, št. 1. — Grieg: Eeotika op. 43, št. 5. — Gounod: Valček iz opere «Faust». — Koreograf g. Vaclav Vlček. — Pri klavirju g. Anton Balatka.

Z ozirom na to gostovanje naše mlade umetnice, ki se bo vršilo v **Gorici 16. in 17. t. m., v Idriji 19. in 20. t. m.,** ter v **Postojni 23. in 24. t. m.,** naj pripomnimo, da so objavili skoraj vsi jugoslovenski listi povodom njene turneje po Jugoslaviji zelo laskave kritike. Naj navedemo za primer sledeče priznanje ljubljanskega dnevnika «Jugoslavija» od 14. junija 1922:

«Umetniška turneja gdč. Lydije Wisiak-ove in g. Vlčka, ki se je vršila pretekli mesec po južnem delu naše domovine je prav dobro uspela. Mlada umetnika sta nastopila v Subotici, Vukovar-u, Osijek-u, Novem-sadu in Belgradu. Vse kritike tamošnjih listov so polne hvale in priznanja. Posebno simpatično jih je omenjal belgrajski tisk in kakor čujemo je naša umetnika povabila uprava belgrajskega gledališča na zopetno gostovanje v prihodnji sezoni, ter ni izključeno, da bosta tam tudi nastopila angažma. Lep in razveseljiv napredek naše mlade umetnice, h kateremu ji moramo čestitati.»

DAROVI

V počastitev spomina pok. Miroslava Plessa daruje gosp. Angelj Kante iz Proseka 10 lir «Šolskemu društvu».

Rojaki! Ne zabite na Šolsko društvo!

Dr. A. GRUSOVIN
specialist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.
Sprejema od 9—12 in od 3—7 ure.
Gorica (Piazza grande) Travnik hiša Paternoli. 60)

Gino Nazzi di Enrico
zaloga usnja
Trst - Via Guido Brunner 4 - Trst
Specialiteta toskanskega usnja satiranega in barvanega. 540
Lastna strojarna. Brezkonkurenčne cene.

Tvrdka
Giuseppe Struchel
Via Mazzini 36 (Vogal S. Caterina)
(prej Via Nuova)
VELIKA IZBERA
perila, bombaževin, volnenin, trližev, preprog, zaves, modercev, kožuhovin in svilenin. 52
Prodajalna je vedno preskrbljena z zadnjimi novostmi svilenin, okraskov, čipk, vezenin in drobnarij po najzmernejših cenah.

Županstvo občine Podgrad v Istri
razpisuje mesto
občinskega tajnika.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje pri podpisanem županstvu tekom 14 dni od zadnje objave tega razglasa.

Prošnjam je priložiti spričevala iz keterih je razvidno, da so prosilci italijanski državljani, da so stari nad 20 let, da posedujejo vse državljanske pravice, da so zdrave telesne konstitucije, da je njihova preteklost neomadeževana, da so vešči slovenskega in italijanskega jezika v govoru in pisavi in da posedujejo potrebne zmožnpsti za opravljanje tajniške službe.

Županstvo občine Podgrad v Istri.
561 Župan: **Mežnar Josip.**

Zaloga pohištva 54
ANTON BREŠČAK
Gorica, Via Carducci št. 14
(prej Gosposka ulica).
Doma kar manjka naj pregleda vsak — vse naj napiše si pri dnevni luči — omare mize, stole, posteljnjak — in vse kar rabi sploh v domači kuči. — Kar manjka, to mu preskrbi Breščak — štiinajst številka ulica Giosue Carducci.

15. septembra t. l.
ODPRETJE
novega in velikega zavoda in konvikta
MINERVA
v Opatiji.
Pojasnila:
Via Rossini št. 16, Šola Minerva.
Teleton 47-20. (80)

ČEVLJARNICA 23
MICOLICH
Trst, via Udine 32 (vogal L' Ariosto)
(prej Belvedere)
Izbera moškega, ženskega in otroškega obuvala Sprejema naročila in popravila. Lastna delavnica. - Usnje zajamčeno.
Cene nizke. Postrežba točna.

Malalan Rudolf
trgovec na Opčinah
ma veliko zalogo vsakovrstnega stavbenega materjala po najnižjih konkurenčnih cenah. Ima tudi zastopstvo velike, dobroznane goriške tovarne vsakovrstnih opek. — Pri večjih naročilih znižane cene. 521

Urarna in zlatarna
Lorenzo Macor
Trst, Via Udine 26. 24
Velika izbera ur, zlatenine in srebrnine
Prodaja se tudi na obroke po ugodnih cenah.
Ob nedeljah se zglasitev v via Udine 33, III.

Telefon 4-30 FABBRICA SAPONI A. FENDERL & Co. TRIESTE Telefon 4-30
MILO FENDERL
VERDE PURO
SUPERIOR GIALLO
Pazite na znamko!

Inserirajte v „Edinosti“

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah
ALOJZIJ POVH
Trst, Piazza Garibaldi št. 2
8 (prej Barriera)

AMBULATORIJ
za spolne, sifilitične, kožne in otroške bolezni 44
D.ra G. & A. De Leo
Specialista spopolnjena na pariški kliniki
Moderno zdravljenje sifilitične bolezni, zoženja in vnetja cevi in kapavca.
Preizkušnja krvi za ugotovitev sifilitičnih okuženj
Sprejemata od 10 do 12 in od 14 do 17.
Gorica, Piazza Nicolò Tommaseo (Piazzutta) 8

Velika zaloga manifakturnega blaga in izgotovljenih oblek z lastno krojačnico za moške in ženske obleke
Andrej Maurič
Via Carducci 11 (Gosposka ulica), Gorica.

Krone, srebro, zlato, diamante, briljante in platin
kupujem po najvišjih cenah. 10
Zlatarna ALBERT POVH, Via Mazzini štev. 46 (prej via Nuova)

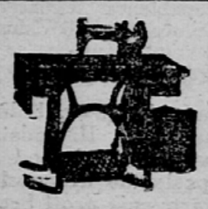
Pozor na domačo tvrdko!
FRANC SAUNIG, Gorica, Gosposka ulica sedaj Via Carducci št. 25, naznanja slavnemu občintvu, da ima veliko izbero **šivalnih strojev** več vrst za krojače, šivilje in čevljarje
iz najboljših nemških tovaren, katere jamči 10 let.
Dalje velika izbera dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštnine prosti. Lastna mehanična delavnica. 45

POHIŠTVO
ALESSANDRO LEVI-MINZI via del Rettori 1 in via Malcanton 7-13
Absolutno konkurenčne cene. 67)

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu. 2
Vogal via Valdirivo 27 — Via 30 ottobre 11
Izvršuje vse bančne posle.
Kupuje in prodaja raznovrstne tuje valute. — Prodaja in kupuje jugoslovanske krone. — Izvršuje nakazila SHS kron v Jugoslavijo.
Sprejema SHS krone na obrestovanje po dogovoru.
Vloge na knjižice v Lirah obrestuje
po 3¾ % netto
Vloge na tekoče račune po 4½ %
Vezane vloge obrestuje najugodnejše po dogovoru.
Glavni sedež banke: LJUBLJANA.
Podružnice: Gorica, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj, Brežice, Novisad, Sarajevo, Split, Metković.
Delniška glavnica in rezerve: SHS kron 150.000.000.—.
Tel. št. 5-18. Uraduje od 9 do 12½ in od 14½ do 16.